

ŠTATISTICKÝ
ÚRAD
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

EU SILC 2021

Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

Životné
podmienky

2022

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Kód: 070222
Okruh: Demografia a sociálna štatistika
Dátum: august 2022

EU SILC 2021 Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

Sekcia sociálnych štatistík a demografie
Generálna riaditeľka sekcie: Ľudmila Ivančíková
Odbor štatistiky životnej úrovne obyvateľstva
Kontaktná osoba: Róbert Vlačuha, tel. + 421/2/50 23 62 09

2022

ZVEREJŇOVANIE VYBRANÝCH ÚDAJOV ŠTATISTICKÉHO ÚRADU SR

Kalendár prvého zverejnenia vybraných údajov Štatistického úradu SR je dostupný na internetovom portáli www.statistics.sk. Všetky upresnenia termínov za kategóriu Životné podmienky sú zverejnené na uvedenom internetovom portáli vopred.

Autori publikácie: Róbert Vlačuha
Yvona Kováčová
Matej Kubala

Štatistický úrad Slovenskej republiky

Informačný servis
Lamačská cesta 3/C
840 05 Bratislava 45
tel. +421/2/50 23 63 35, +421/2/50 23 63 39
e-mail: info@statistics.sk
www.statistics.sk

ISBN 978-80-8121-867-5 (online)

Rozmnožovanie obsahu tejto publikácie, ako aj jednotlivých častí, v pôvodnej alebo upravenej podobe pre komerčné účely, je možné len s písomným súhlasom Štatistického úradu SR. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

OBSAH	Strana
ÚVOD	5
1. Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia	6
2. Indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	8
3. Príjmová chudoba	13
3.1 Hranica rizika chudoby	14
3.2 Profil chudoby	15
3.2.1 <i>Miera rizika chudoby podľa veku a pohlavia</i>	15
3.2.2 <i>Miera rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity</i>	17
3.2.3 <i>Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti</i>	18
3.2.4 <i>Miera rizika chudoby podľa krajov</i>	19
3.3 Faktory vplývajúce na zmenu chudoby	20
3.3.1 <i>Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok</i>	20
3.3.2 <i>Miera rizika chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok)</i>	21
3.3.3 <i>Rozptyl okolo hranice rizika chudoby</i>	22
3.3.4 <i>Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008)</i>	23
3.4 Chudoba z pohľadu príjmovej nerovnosti	24
3.4.1 <i>Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20</i>	24
3.4.2 <i>Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient</i>	25
3.4.3 <i>Relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku chudoby a hranicou rizika chudoby</i>	26
4. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie	27
5. Miera veľmi nízkej intenzity práce	33
6. Hlavné charakteristiky a metodika zisťovania EU SILC	34
ZÁVER	39
 <i>Prílohy</i>	
TABUĽKY	
1. Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa krajov	43
2. Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa typu domácnosti	44
3. Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu členov domácnosti	45

4. Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu závislých detí	46
5. Domácnosti podľa typu obydli	47
6. Domácnosti podľa vlastného vzťahu k domu/ bytu	48
7. Subjektívne hodnotenia zdravotného stavu osôb	49
8. Obmedzenie aktivít osôb z dôvodu zdravotných problémov	49
9. Zhodnotenie chronického ochorenia osôb	50
10. Počet osôb pod hranicami chudoby podľa krajov	51
11. Počet osôb pod hranicami chudoby podľa typu domácnosti	52
12. Počet osôb pod hranicami chudoby podľa počtu členov domácnosti	53
13. Počet osôb pod hranicami chudoby podľa počtu závislých detí	54
14. Spoločné prierezové indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2010 až 2021	55

METODICKÉ VYSVETLIVKY	63
------------------------------	----

GRAFY

TEMATICKÉ MAPY

ÚVOD

Výberové zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností poskytuje informácie o životnej úrovni slovenských domácností. Na Slovensku sa realizuje už od roku 2005 ako národná verzia európskeho štatistického zisťovania EU SILC (*European Union-Statistics on Income and Living Conditions*). Ide o harmonizované zisťovanie členských štátov EÚ, ktorého úlohou je zabezpečiť produkciu pravidelných, včasných a kvalitných údajov o príjmoch, chudobe a sociálnom vylúčení, vrátane poskytnutia sekundárnych ukazovateľov, ktoré sú každoročne zamerané na inú oblasť, napr. prístup k službám, blahobyť, nadmerná zadĺženosť, zdravie a prístup k zdravotnej starostlivosti detí, materiálna deprivácia detí a pod.

Zisťovanie EU SILC poskytuje každoročne údaje pre analýzy životnej úrovne obyvateľstva, ako i pre koncepčné zámery a prijímanie opatrení smerujúcich k zvyšovaniu kvality života občanov SR. Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia prezentované v publikácii sú jedným z jeho hlavných výstupov. Dokumentujú úroveň a štruktúru chudoby na národnej úrovni a zároveň sú podkladom pre analýzy o chudobe a sociálnom vylúčení v rámci krajín Európskej únie z viacerých aspektov a dimenzií - z hľadiska vývoja chudoby v čase, z hľadiska zloženia domácností, ale aj z hľadiska zdravia, vzdelania a pod.

Publikácia „EU SILC 2021 - Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia“ poskytuje prehľad o hlavných indikátoroch chudoby a sociálneho vylúčenia, pre ktoré je zdrojom dát výberové štatistické zisťovanie EU SILC 2021.

Jednotlivé kapitoly publikácie sú zoradené podľa tematických okruhov do šiestich základných častí, pričom niektoré kapitoly sú podrobnejšie členené na podkapitoly.

Prvá kapitola stručne popisuje meranie konceptu chudoby a sociálneho vylúčenia, pričom sa aktuálne opiera o národné ciele v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

Druhá kapitola stručne analyzuje „*Indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia*“ podľa aktualizovanej metodiky.

Tretia kapitola je zameraná na príjmovú chudobu. Členená je na niekoľko podkapitol, v ktorých sú analyzované jednotlivé vybrané indikátory príjmovej chudoby v podmienkach SR. Pre komplexnejšie pochopenie chudoby sú indikátory doplnené o analýzu faktorov, ktoré vplyvajú na chudobu, ale aj o pohľad na chudobu cez príjmovú nerovnosť.

Štvrtá a piata kapitola poskytujú základné informácie o miere závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a miere veľmi nízkej intenzity práce ako o čiastkových indikátoroch *agregovaného indikátora chudoby alebo sociálneho vylúčenia*.

Posledná kapitola je zameraná na hlavné charakteristiky a metodiku zisťovania EU SILC. Súčasťou publikácie je aj príloha s tabuľkami, grafmi a mapami vybraných ukazovateľov, a to miery rizika príjmovej chudoby, materiálnej a sociálnej deprivácie a príjmovej nerovnosti.

1. Meranie chudoby a sociálneho vylúčenia

Znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia patrí k dlhodobým prioritám verejných politík vo všetkých krajinách Európskej únie, vrátane Slovenska.

Členstvo v EÚ prinieslo v oblasti podpory sociálneho začleňovania nové výzvy a nové rámce, ku ktorým sa pripojilo aj Slovensko. Pre dosiahnutie zlepšenia života skupín ohrozených chudobou je nutné, aby mali verejné inštitúcie pripravené dlhodobé stratégie s jasnými cieľmi a plánmi ich realizácie.

V roku 2010 bola Európskou komisiou vyhlásená stratégia Európa 2020, ktorá zaraďovala boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu medzi hlavné ciele EÚ.

Po roku 2020 Európska komisia (EK) navrhla hlavné ciele EÚ, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv (EPSP)¹⁾, ktorý zverejnila Európska komisia v marci 2021, stanovuje tri hlavné ciele na úrovni EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a sociálnej ochrany, ktoré sa majú dosiahnuť do roku 2030. V oblasti sociálnej ochrany za účelom znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia bol na úrovni EÚ stanovený cieľ:

- počet ľudí ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením by sa mal do roku 2030 znížiť aspoň o **15 miliónov**, čo zodpovedá poklesu miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia na európskej úrovni na 17,3 %.
- z 15 miliónov ľudí by sa malo z ohrozenia chudobou alebo sociálnym vylúčením vymaniť aspoň **5 miliónov detí**. EK poukazuje na to, že väčší dôraz na deti umožní nielen poskytnúť im prístup k novým príležitostiam, ale prispeje aj k prelomeniu medzigeneračného cyklu chudoby a zabráni tomu, aby tieto deti boli ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením aj v dospelosti, čo prispeje k dlhodobým systémovým účinkom.

SR plánuje v rámci naplnenia Akčného plánu EPSP do roku 2030 v oblasti sociálnej ochrany podporovať sociálne začleňovanie, najmä prostredníctvom znižovania chudoby. Do roku 2030 by sa mal počet osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia znížiť o **80 tis. ľudí** (v porovnaní s úrovňou v roku 2019), t.j. hodnota miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia by mala dosiahnuť úroveň **13,3 %**.

Na meranie cieľa v oblasti sociálnej inklúzie bol stanovený **indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROE)**, kde akčný plán EPSP do roku 2030 pracuje už s novým zoskupením ukazovateľov, ktorý pozostáva z *miery rizika príjmovej chudoby, závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a veľmi nízkej intenzity práce*. Pri tomto ukazovateli ide o skupinu ľudí, ktorí žijú v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia, t. j. ľudí s nízkym príjmom a/alebo tých, ktorí si nemôžu dovoliť niektorú z nevyhnutných potrieb pre svoj život a/alebo žijúcich v rodinách, kde nikto nepracuje alebo pracuje iba príležitostne.

Ukazovateľ závažnej materiálnej deprivácie sa nahradil **novým koncipovaným ukazovateľom závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie**, ktorý je definovaný ako percento osôb z celkovej populácie, ktorej chýba, resp. si nemôže dovoliť najmenej 7 položiek z nového zoznamu 13-tich položiek materiálnej a sociálnej deprivácie z dôvodu vynúteného nedostatku. Zároveň sa rozšírilo vekové rozpätie ukazovateľa „*veľmi nízka intenzita práce*“ z 59 na 64 rokov a upravila sa referenčná populácia tak, aby nezahrňala osoby na dôchodku a študentov.

¹⁾ S. Gregorcová (MPSVaR) : Informácia k nastaveniu národného cieľa vo vzťahu k cieľom EÚ v rámci Akčného plánu Európskeho piliera sociálnych práv.

V tabuľke 1.1 sú uvedené revidované definície jednotlivých zložiek ukazovateľa AROPE, ktorý sa bude od roku 2021 používať na meranie pokroku smerom k hlavnému cieľu v oblasti chudoby a sociálneho vylúčenia.

Tab.1.1 - Definícia indikátora AROPE, resp. jeho čiastkových indikátorov podľa starého a nového konceptu

STARÝ KONCEPT - do roku 2020	NOVÝ KONCEPT – od roku 2021
<p>Miera rizika príjmovej chudoby</p> <p>- podiel osôb žijúcich pod hranicou chudoby, t. j. pod 60 % mediánu ekvivalentného disponibilného (čistého) príjmu všetkých obyvateľov</p>	<p>Miera rizika príjmovej chudoby</p> <p>- bez zmeny</p>
<p>Miera závažnej materiálnej deprivácie</p> <p>- podiel osôb, ktorí si nemôžu dovoliť 4 z 9-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž a predmety dlhodobej spotreby, a to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu, • uhrádzať nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek, • jesť jedlo s mäsom, kuraťom alebo rybou každý druhý deň, • schopnosť čeliť neočakávaným finančným výdavkom, • udržiavať primerané teplo v byte, • práčku, • farebný televízor, • telefón, • osobný automobil. 	<p>Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie</p> <p>- podiel osôb, ktorí si nemôžu dovoliť 7 z 13-tich položiek charakterizujúcich ekonomickú záťaž, predmety dlhodobej spotreby, základné voľnočasové a sociálne aktivity, a to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nahrádzanie obnoseného šatstva novým (nie „secondhandovým“), • dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia), • každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba bez toho, aby sa musel s niekým radiť, • pravidelná účasť na voľnočasovej aktivite, • stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac, • pripojenie doma na internet, • nahrádzanie opotrebovaného nábytku (nie „secondhandovým“), • jesť jedlo s mäsom, kuraťom alebo rybou každý druhý deň, • schopnosť čeliť neočakávaným finančným výdavkom, • ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu, • uhrádzať nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek, • udržiavať primerané teplo v byte, • osobný automobil.
<p>Veľmi nízka intenzita práce</p> <p>- podiel osôb vo veku 0-59 rokov žijúcich v domácnostiach, v ktorých členovia odpracovali menej ako 20 % z ich celoročného pracovného potenciálu.</p>	<p>Veľmi nízka intenzita práce</p> <p>- podiel všetkých osôb vo veku 0-64 rokov žijúcich v domácnostiach, v ktorých členovia v pracovnom veku odpracovali menej ako 20 % z ich celoročného pracovného potenciálu.</p>

ZDROJ: ŠÚ SR, EUROSTAT

Znižovanie chudoby a sociálneho vylúčenia patrí u nás k dlhodobým prioritám verejných politík.

Slovensko sa už dlhšiu dobu vyrovnáva so štrukturálnymi problémami na trhu práce, regionálnymi disparitami a rôznymi formami chudoby a sociálneho vylúčenia niektorých skupín a jednotlivcov. Nepriaznivý ekonomický dopad na celú spoločnosť mal aj výskyt pandémie v súvislosti s COVID-19. Aj napriek prijatým opatreniam, ktoré smerovali k zmierneniu následkov pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva, nepriaznivý vývoj viedol k vyššej úrovni finančnej neistoty, k nárastu chudoby a nerovnosti príjmov.

Vychádzajúc z posledných údajov EU SILC 2021 bol oproti predchádzajúcemu roku zaznamenaný rast počtu osôb v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia **o 56 tis. osôb**. To znamená, že miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa zvýšila z 13,8 % na 15,6 % (rast o 1,8 p. b.).

Plnenie národného cieľa ovplyvňuje vývoj ekonomiky, situácia na trhu práce a demografický vývoj na Slovensku. Aj napriek nepriaznivému vývoju za posledné obdobie, Slovensko má potenciál problémy spojené so sociálnym vylúčením riešiť, čo by sa mohlo prejavíť aj na dosahovaní výsledkov národného cieľa, t.j. do roku 2030 dosiahnuť úroveň 13,3 % miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia.

2. Indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia

Indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE) - je hlavný ukazovateľ na monitorovanie cieľa EÚ 2030 v oblasti chudoby a sociálneho vylúčenia.

Pri indikátore miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia sa okrem konceptu príjmovej chudoby zohľadňujú ďalšie dve dimenzie - materiálna a sociálna deprivácia a vylúčenie z trhu práce, t.j. je tvorený kombináciou troch čiastkových indikátorov:

- miera rizika príjmovej chudoby,
- miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie,
- miera veľmi nízkej intenzity práce.

Miera rizika príjmovej chudoby predstavuje podiel osôb (v percentách) v celkovej populácii, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika chudoby. Hranica rizika chudoby je stanovená ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu.

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie vyjadruje podiel populácie (v percentách), ktorá čelí vynútenému nedostatku v najmenej 7 položkách z nového zoznamu 13-tich položiek materiálnej a sociálnej núdze ²⁾.

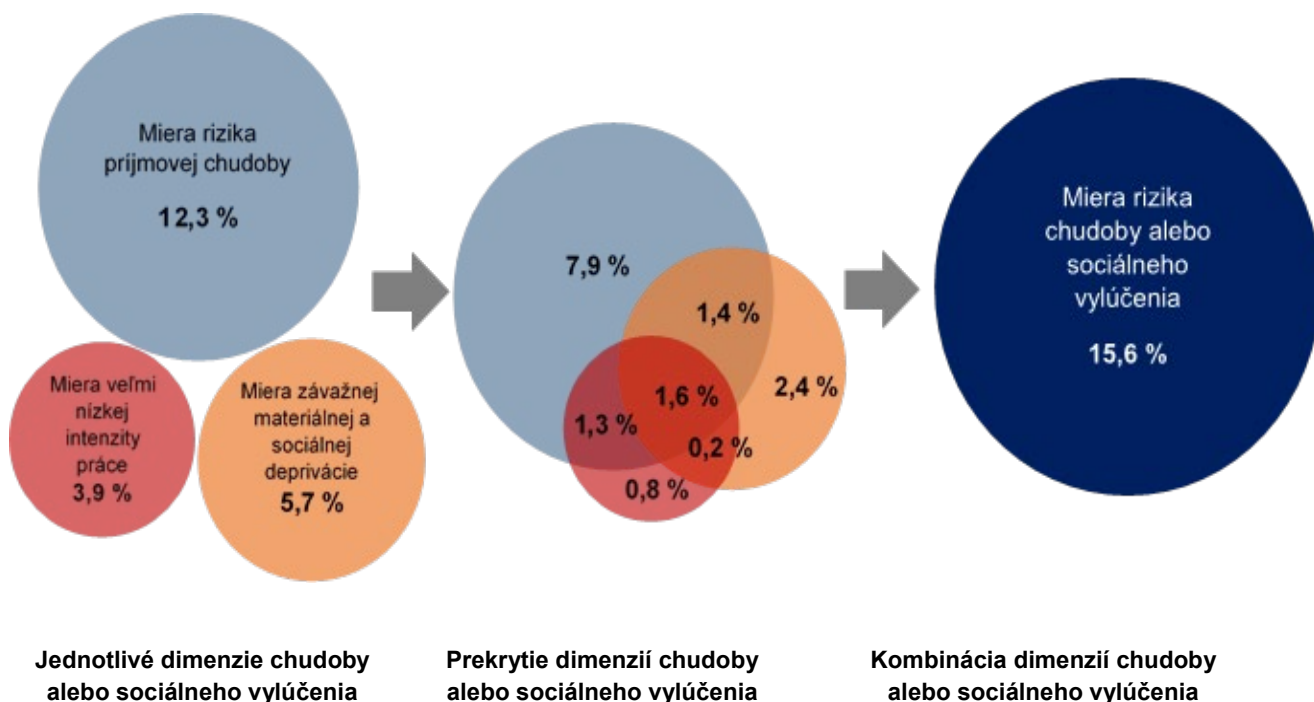
Miera veľmi nízkej intenzity práce vyjadruje podiel všetkých osôb vo veku 0-64 rokov žijúcich v domácnostiach, v ktorých členovia v pracovnom veku odpracovali počas predchádzajúceho roka menej ako 20% z ich celoročného pracovného potenciálu. Referenčná populácia bola upravená tak, aby nezahŕňala osoby na dôchodku a študentov.

---

²⁾ Zoznam nových depriváčnych položiek, ktoré sa zohľadňovali pri výpočte indikátora miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie je uvedený na str. 7 s tým, že podrobnejšie informácie sú uvedené v kapitole 4., str.27.

Indikátor miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je definovaný ako počet ľudí, ktorí sú ohrození rizikom príjmovej chudoby a/alebo sú závažne materiálne a sociálne deprivovaní a/alebo žijú v domácnosti s veľmi nízkou pracovnou intenzitou. Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROPE) sa vyjadruje ako podiel ľudí v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia ³⁾.

Obr. 2.1 Podiel osôb ohrozených rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia, EU SILC 2021

Na základe zisťovania EU SILC 2021 bolo na Slovensku v riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia viac ako 800 tis. ľudí, čo predstavovalo 15,6 % z celkového počtu obyvateľov SR. Vychádzajúc z grafického znázornenia (obr. 2.1) - ide o súčet všetkých vzájomných prienikov troch vyššie spomínaných čiastkových indikátorov (miery rizika príjmovej chudoby, miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie a miery veľmi nízkej pracovnej intenzity). To znamená, že niektoré domácnosti a jednotlivci sú ohrození príjmovou chudobou (12,3 %), závažnou materiálnou a sociálnou depriváciou (5,7 %) alebo veľmi nízkou intenzitou práce (3,9 %).

Spomedzi troch dimenzií chudoby a sociálneho vylúčenia je na Slovensku najviac ľudí ohrozených tzv. príjmovou chudobou. Príjmová chudoba sa týka najmä osôb so zraniteľnou pozíciou na trhu práce a osôb nachádzajúcich sa mimo trhu práce, ako aj osôb so špecifickým zložením domácností a rizikovým sociálno-demografickým profilom. Ide o obyvateľov, ktorí žijú v domácnostiach s nižšími príjmami ako je národná hranica chudoby.

³⁾ Sociálne vylúčenie znamená mať nerovný prístup k základným zdrojom spoločnosti (zamestnanie, vzdelanie, bývanie, zdravotná starostlivosť, sociálna ochrana) a nemožnosť zapojiť sa do normálnych vzťahov a aktivít, do ktorých sa zapája väčšina ľudí v spoločnosti (napr. ekonomických, sociálnych, kultúrnych či politických vzťahov), ktorými sa zabezpečuje integrácia v spoločnosti. Jednotlivcov, ktorému nie sú dostupné bežne tovary a služby, t.j. nie sú pokryté ani jeho základné životné potreby, je súčasne vylúčený z diania a vzťahov do ktorých je väčšina spoločnosti, v ktorej žije, zapojená.

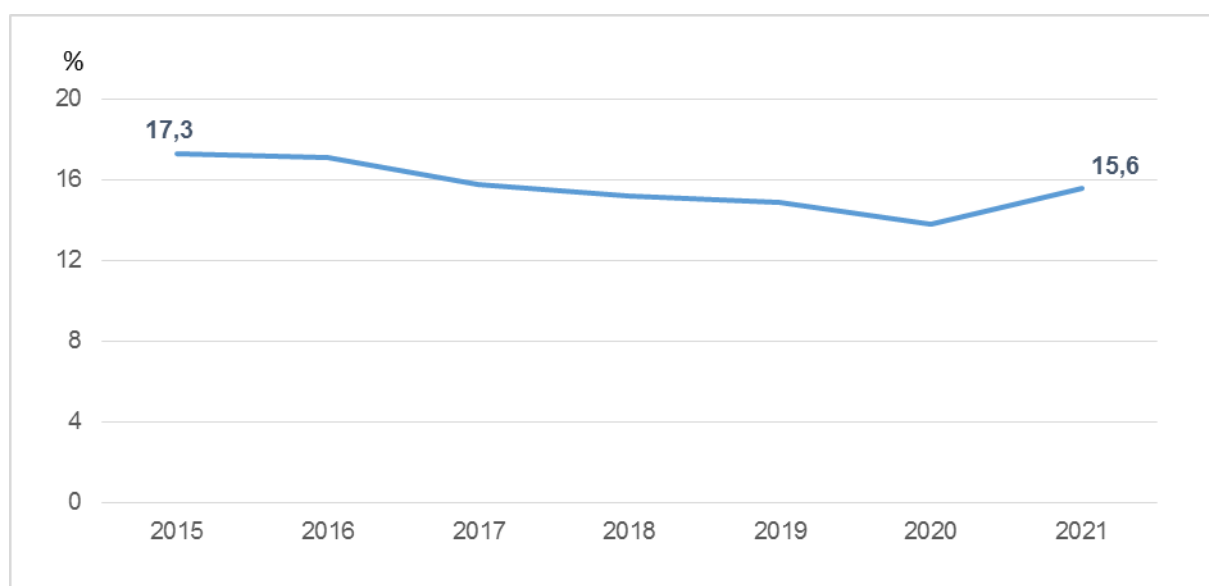
Pod hranicou príjmovej chudoby žilo minulý rok 12,3 % osôb, čo je približne 660-tisíc obyvateľov (o 45-tisíc osôb viac ako v predchádzajúcom roku 2020).

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie patrila na Slovensku skôr k nižším a z dlhodobého hľadiska má klesajúci trend. V roku 2021 bolo deprivovaných 5,7 % obyvateľov SR, čo predstavovalo 306-tisíc obyvateľov.

Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity sa podľa údajov EU SILC 2021 nachádzala na úrovni 3,9 %. Ide o podiel ľudí žijúci v domácnostiach, ktorí odpracovali menej ako pätinu z celoročného pracovného potenciálu jej členov. Pri tejto skupine obyvateľstva sa z hľadiska času zvyšuje riziko chudoby a hrozí, že budú závislé od rôznych foriem sociálnej pomoci.

Vychádzajúc z percentuálneho zastúpenia osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením je podľa prienikov jednotlivých čiastkových indikátorov zrejmé, že najväčší podiel osôb je takých, ktoré boli ohrozené len rizikom príjmovej chudoby (7,9 %). Vzájomným prienikom všetkých troch čiastkových indikátorov dostávame najohrozenejšiu skupinu osôb u ktorej dochádza ku kumulácii všetkých rizík. Podľa údajov EU SILC 2021 je to 1,6 % obyvateľstva Slovenska, ktorí by mali byť najviac v pozornosti z hľadiska boja s chudobou alebo sociálnym vylúčením na Slovensku.

Graf 2.1 Osoby ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia v SR, EU SILC 2015 – 2021

Zdroj: EU SILC 2015-2021

Na Slovensku z hľadiska vývoja v čase podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením od roku 2015 klesal (zo 17,3 % až na hodnotu 13,8 % obyvateľov v roku 2020). V roku 2021 počet obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením vzrástol oproti roku 2020 o 1,8 percentuálneho bodu (p.b.) - v absolútnom vyjadrení o 56 tisíc osôb.

Z hľadiska veku boli deti na Slovensku vystavené vyššiemu riziku chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako dospelí alebo starší obyvatelia. Podľa údajov zo zisťovania EU SILC 2021 miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia dosiahla vo vekovej skupine 0-17 roční hodnotu 19,7 %, čo bolo 1,3-násobne viac ako bolo u celkovej populácii.

Tab. 2.1 Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia podľa vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2021

Veková skupina		Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)
Celková populácia	spolu	15,6
	muži	15,0
	ženy	16,2
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	19,7
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	14,8
	muži	14,5
	ženy	15,2
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	13,9
	muži	10,3
	ženy	16,3

S rastúcim vekom podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením klesal. Najnižšie ohrozenie chudobou alebo sociálnym vylúčením sa prejavilo u 65-ročných a starších obyvateľov (13,9 %). Táto veková skupina zaznamenala ohrozenie chudobou o 1,7 p.b. nižšie ako je u celkovej populácii. Taktiež v rámci populácie štatisticky zaraďovanej do produktívneho veku (18 - 64 roční) bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia nižšia ako u celkovej populácii (o 0,8 p.b.).

Rodový rozdiel sa v SR prejavil predovšetkým vo vekovej kategórii najstarších obyvateľov - 65 roční a starší. Ženy staršie ako 65 rokov boli na Slovensku ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia 1,5- násobne viac ako muži v tom istom veku. V ostatných sledovaných vekových kategóriách sa väčší rodový rozdiel neprejavil.

Ďalším významným faktorom vplyvujúcim na mieru rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia je typ domácnosti. V roku 2021 boli domácnosti so závislými deťmi v SR 1,2-násobne viac ohrozené rizikom chudoby alebo sociálneho vylúčenia ako domácnosti bez detí. Kým pri domácnostiach bez závislých detí bola miera rizika chudoby 13,9 %, pri domácnostiach s deťmi bola na úrovni 16,9 %. To znamená, že v podmienkach SR sú domácnosti, ktoré sa starajú o nezávislé deti z hľadiska výskytu chudoby podstatne rizikovejšie ako domácnosti bez detí.

Z kategórie domácností so závislými deťmi boli najviac ohrozené domácnosti s vyšším počtom detí, t.j. 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi (37,8 %). Bolo to takmer 2,5- krát viac ako u celkovej populácii. Vyššie ohrozenie sa prejavilo aj v neúplných domácnostiach (1 rodič s 1 závislým dieťaťom), kde bola miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia 35,1 %.

V kategórii domácností bez závislých detí boli najviac ohrozené chudobou alebo sociálnym vylúčením jednočlenné domácnosti pozostávajúce z osoby vo veku 65 rokov a viac (32,5 %). Výskyt chudoby bol nižší v rámci osamelých dvojíc bez závislých detí (domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac - 11,7 %). Vyššia zraniteľnosť sa viaže na horšiu schopnosť domácnosti mobilizovať zdroje (najmä svoju pracovnú silu, ktorá je najdôležitejším zdrojom príjmu), ale aj na počet detí v domácnosti.

Tab. 2.2 Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia podľa typu domácnosti, EU SILC 2021

Typ domácnosti	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)
SR	15,6
Domácnosť bez závislých detí	13,9
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov	26,4
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac	32,5
Domácnosť jednotlivca - muž	29,1
Domácnosť jednotlivca - žena	30,0
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	12,8
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	11,7
Domácnosť so závislými deťmi	16,9
Domácnosť 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom	35,1
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	14,0
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	11,5
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	37,8

Počet a podiel obyvateľov ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením sa v rámci regiónov Slovenska zásadne líši a regionálne disparity sa prejavujú aj v roku 2021.

Tab. 2.3 Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia v členení podľa krajov, EU SILC 2021

Kraj	Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia (%)
SR	15,6
Bratislavský kraj	6,1
Trnavský kraj	11,9
Trenčiansky kraj	11,7
Nitriansky kraj	12,1
Žilinský kraj	14,3
Banskobystrický kraj	24,9
Prešovský kraj	21,3
Košický kraj	19,9

Najvyšší podiel osôb ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením zaznamenal Banskobystrický kraj (24,9 %). Nad percentuálnym podielom SR sa nachádzal aj Prešovský a Košický kraj (21,3 %, resp. 19,9 %). Naopak pod percentuálnym podielom SR sa ocitli osoby v Žilinskom kraji (14,3 %) a ohrozenie chudobou alebo sociálnym vylúčením najmenej pociťovali osoby v Bratislavskom kraji (len 6,1 %).

3. Príjmová chudoba

Chudoba je veľmi komplexný a zložitý pojem, pričom ju možno vo všeobecnosti chápať ako nedostatok materiálnych potrieb nevyhnutných na zabezpečenie základných životných potrieb. Zároveň predstavuje mnoho-dimenzionálny sociálny jav, keď sa pri jej definovaní a meraní vždy vychádza z merania konkrétneho konceptu. To znamená, že tak ako neexistuje jediná alebo správna definícia chudoby, neexistuje ani jediný všeobecne prijatý spôsob jej merania.

Existuje viacero konceptov chudoby, ktoré sú zatriedené podľa množstva kritérií, pričom sa tieto triedenia vzájomne prekrývajú. Rozlišujú sa napríklad dvojice kategórií konceptov chudoby, ako sú: absolútny a relatívny, priamy a nepriamy, objektívny a subjektívny koncept. V tejto publikácii sa zameriame na analýzu medzinárodne definovaných a porovnateľných indikátorov príjmovej chudoby, ktoré vychádzajú z ekvivalentného disponibilného príjmu domácností zadefinovaného v zisťovaní EU SILC.

Tieto indikátory merajú nasledujúce koncepty chudoby:

- *relatívny koncept* - relatívna miera chudoby vychádza z hodnotenia (porovnania) príjmov k určitej strednej hodnote, v našom prípade k národnej hranici chudoby,
- *nepriamy koncept* - meranie chudoby sa realizuje prostredníctvom disponibilného príjmu domácností, pričom sa neberú do úvahy výdavky domácností,
- *objektívny koncept* - hranica chudoby sa nestanovuje subjektívne, ale na základe nezávislých a objektívne vybraných kritérií.

Obdobie, za ktoré sa zisťujú príjmy používané pri výpočte indikátorov (*príjmové referenčné obdobie*), je kalendárny rok predchádzajúci roku zisťovania, t. j. pre zisťovanie EU SILC 2021 predstavovalo príjmové referenčné obdobie kalendárny rok 2020.

V rámci nasledujúcich podkapitol sú používané pojmy, súvisiace s rôznymi príjmami domácností. Ich definície sú nasledovné:

Celkový hrubý príjem domácnosti, definovaný v zisťovaní EU SILC, zahŕňa príjem všetkých členov domácnosti a zložky príjmu, ktoré boli sledované na úrovni domácnosti. Obsahuje: príjem zo zamestnania (hrubý peňažný príjem zo zamestnania a jemu blízky príjem), nepeňažný príjem z využívania služobného auta, hrubé peňažné zisky alebo straty zo samostatne zárobkovej činnosti (vrátane honorárov), príjem z majetku (príjem z prenájmu majetku alebo pozemku a úroky, dividendy, zisk z kapitálových investícií do neregistrovaného podniku), bežne prijaté transfery ako sú sociálne dávky (rodinné dávky a príspevky vyplácané rodinám s deťmi, príspevky na bývanie, podpora v nezamestnanosti, starobné dávky, dávky pre pozostalých, nemocenské dávky, dávky v invalidite, sociálne vylúčenie inde neklasifikované (napr. pomoc v hmotnej núdzi)), príspevky na vzdelanie, príjem osôb mladších ako 16 rokov a pravidelné prijaté peňažné transfery medzi domácnosťami.

Celkový disponibilný príjem domácnosti je definovaný ako suma zložiek hrubého osobného príjmu všetkých členov domácnosti a zložiek hrubého príjmu na úrovni domácnosti (napr. príjem z prenájmu majetku, prijaté transfery od iných domácností) od ktorého sú **odpočítané** pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi domácnosťami (napr. výživné, pravidelná peňažná pomoc iným domácnostiam) a dane z príjmu a príspevky na sociálne poistenie.

Ekvivalentný disponibilný príjem domácnosti je disponibilný príjem domácnosti vydelený ekvivalentnou veľkosťou domácnosti. Pre výpočet ekvivalentnej veľkosti domácnosti sa v zisťovaní EU SILC používa tzv. modifikovaná OECD škála, na základe ktorej je každému prvému dospelému členovi domácnosti priradený koeficient 1, každému druhému a ďalšiemu dospelému členovi domácnosti a 14-ročným a starším osobám koeficient 0,5 a každému dieťaťu mladšiemu ako 14 rokov koeficient 0,3. Takto vypočítaný ekvivalentný disponibilný príjem domácnosti je nakoniec priradený každej osobe v rámci domácnosti.

Celkový disponibilný príjem domácnosti pred sociálnymi transfermi inými ako starobnými dávkami a dávkami pre pozostalých - je celkový disponibilný príjem **mínus** celkové čisté transfery (podpora v nezamestnanosti, nemocenské dávky, dávky v invalidite, príspevky na vzdelanie, rodinné prídavky alebo prídavky na deti, sociálne vylúčenie inde neklasifikované a príspevky na bývanie) **plus** starobné dávky a dávky pre pozostalých.

Celkový disponibilný príjem domácnosti pred sociálnymi transfermi, vrátane starobných dávok a dávok pre pozostalých - celkový disponibilný príjem **mínus** celkový čistý transfer (podpora v nezamestnanosti, starobné dávky, dávky pre pozostalých, nemocenské dávky, dávky v invalidite, príspevky na vzdelanie, rodinné prídavky alebo prídavky na deti, sociálne vylúčenie inde neklasifikované, príspevky na bývanie).

Vek osôb je definovaný ako vek, ktorý osoba dosiahla ku koncu príjmového referenčného obdobia. Pre zisťovanie EU SILC 2021 je to k 31. decembru 2020.

3.1 Hranica rizika chudoby

Hranica rizika chudoby je stanovená ako 60 % mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu. Uvádza sa v parite kúpnej sily (PKS)⁴ a v EUR. Ide o relatívnu hranicu chudoby, ktorá meria, do akej miery finančné prostriedky domácností klesajú pod stredovú hranicu príjmu spoločnosti. Tento ukazovateľ vyjadruje predovšetkým riziko chudoby a je závislý od sociálno-ekonomického vývoja spoločnosti v danej krajine.

Hodnota hranice rizika chudoby je vyjadrená za nasledovné ilustratívne typy domácností:

- domácnosť jednotlivca,
- domácnosť dvoch dospelých s dvoma deťmi vo veku do 14 rokov.

Tab. 3.1 Hranica rizika chudoby (ilustratívne hodnoty) EU SILC 2021 - ročná suma

Hranica rizika chudoby	Domácnosť jednotlivca		Domácnosť 2 dospelých s 2 deťmi do 14 rokov	
	PKS ⁴⁾	Eur	PKS ⁴⁾	Eur
Celková ročná suma	5 886	5 084	12 361	10 676

⁴⁾ Parita kúpnej sily predstavuje menové prepočítavacie koeficienty, pomocou ktorých sa hospodárske ukazovatele vyjadrené v národných menách konvertujú na umelo vytvorenú spoločnú menovú jednotku nazývanú ako štandard kúpnej sily (PKS), ktorý eliminuje efekty rozdielnej cenovej úrovne medzi krajinami. Parita kúpnej sily sa vypočítava na základe cien a objemov predaja tovarov, ktoré sú vzájomne porovnateľné a reprezentatívne pre krajiny zahrnuté do porovnania. Základom pre výpočet je Európsky porovnávaci program (ECP), na ktorom sa zúčastňujú národné štatistické úrady vrátane ŠÚ SR.

Celková ročná hranica rizika chudoby vypočítaná z EU SILC 2021 bola pre jednočlennú domácnosť 5 084 Eur, čo predstavuje sumu približne 424 Eur na mesiac. Suma určujúca hranicu chudoby medziročne klesla (o 138 Eur), čo potvrdzuje, že celkové príjmy obyvateľstva za celý rok 2020 klesli. Pre domácnosť 2 dospelých s 2 deťmi do 14 rokov bola celková ročná hodnota hranice rizika chudoby na úrovni 10 676 Eur, čo pre tento typ domácnosti predstavovalo priemerne 890 Eur na mesiac. V porovnaní s predchádzajúcim rokom išlo takmer o 3 %-tný pokles (v absolútnom vyjadrení približne 24 Eur na mesiac).

3.2 Profil chudoby

V rámci EÚ sa chudoba zvyčajne meria pomocou hraníc príjmovej chudoby. Zahŕňa výpočet stredného príjmu alebo mediánu ekvivalentného príjmu domácnosti v krajine. Následne stanovená hranica chudoby potom predstavuje určité percento z tohto stredného príjmu/mediánu. Vo všeobecnosti sa tieto hranice chudoby stanovujú v rozpätí 40 – 70 % príjmu domácností. Podiel ľudí, ktorých príjem nedosahuje takto stanovenú hranicu vyjadruje mieru rizika chudoby, ktorú možno analyzovať z hľadiska veku, pohlavia, typu domácnosti a ekonomickej aktivity, aby sme tak mohli získať podrobnejší obraz o tých, ktorí sú najviac ohrození chudobou. To znamená, že nám to umožňuje zamerať sa na konkrétnu situáciu špecifických skupín, napr. deti, staršie osoby, nezamestnaní a pod.

Osoby, ktorí nedosahujú 60 % mediánu príjmu sa nachádzajú „v riziku chudoby“.

3.2.1 Miera rizika chudoby podľa veku a pohlavia

Miera rizika chudoby predstavuje podiel osôb v celkovej populácii, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika chudoby.

Indikátor miera rizika chudoby ovplyvňuje na Slovensku množstvo faktorov. Za najvýznamnejšie faktory môžeme vo všeobecnosti považovať regionálne hľadisko, vek, typ domácnosti, ekonomickú aktivitu a pod. V tejto časti sa zameriame na analýzu miery rizika chudoby podľa všetkých vyššie spomínaných faktorov.

Podľa EU SILC 2021 bolo rizikom príjmovej chudoby ohrozených 12,3 % obyvateľov Slovenska (približne 660 tisíc osôb).

Vývoj miery rizika chudoby je ovplyvnený sociálno-ekonomickou situáciou v krajine a následne vývojom príjmovej situácie v domácnostiach. Detailnejšie výsledky zisťovania EU SILC 2021 vo všeobecnosti potvrdzujú, že dopady prvého roku pandémie ovplyvnili príjmovú chudobu domácností negatívne. Po piatich rokoch zlepšovania situácie miera rizika chudoby medziročne vzrástla o 0,9 percentuálneho bodu a dostala sa na úroveň roku 2018.

Vek a pohlavie sú faktory, ktoré môžu výraznou mierou vplývať na mieru rizika chudoby. Z hľadiska pohlavia sú vo všeobecnosti ženy viac ohrozené rizikom chudoby než muži.

Tab. 3.2.1 Miera rizika chudoby v členení podľa vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2021

Veková skupina		Miera rizika chudoby (%)
Celková populácia	spolu	12,3
	muži	11,7
	ženy	12,8
Veková skupina 0 - 17 roční	spolu	17,6
Veková skupina 18 - 24 roční	spolu	14,6
	muži	14,0
	ženy	15,2
Veková skupina 25 - 49 roční	spolu	11,3
	muži	10,9
	ženy	11,8
Veková skupina 50 - 64 roční	spolu	9,7
	muži	9,9
	ženy	9,5
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	10,3
	muži	6,8
	ženy	12,6

Aj podľa údajov zo zisťovania EU SILC 2021 ohrozenie rizikom chudoby viac pociťovali ženy ako muži (podiel žien ohrozených rizikom chudoby bol o 1,1 p. b. vyšší ako u mužov). Najvýraznejšie sa rodová disparita prejavila vo vekovej kategórii 65 roční a starší. V tejto vekovej skupine boli ženy 1,9-násobne častejšie vystavené riziku chudoby ako muži. Rodová disparita sa prejavila taktiež vo vekovej kategórii 25-49 roční, kde boli ženy 1,1-násobne častejšie ohrozené rizikom chudoby ako muži.

Z hľadiska veku môžeme povedať, že deti sú vystavené vyššiemu riziku chudoby ako dospelé a staršie osoby. Osoby vo veku 0-17 rokov celkovo tvoria najzraniteľnejšiu vekovú skupinu na Slovensku. Príčinou zraniteľnosti detí je do veľkej miery postavenie ich rodičov na trhu práce, v spojení s obmedzeným prístupom k sociálnym službám a benefitom. Miera rizika chudoby osôb vo veku 0-17 rokov bola na úrovni 17,6 % a bola odrazom príjmovej situácie domácnosti, v ktorej dieťa žilo.

Vo všetkých vekových skupinách bol oproti minulému roku zaznamenaný rast miery rizika chudoby a len jedna veková skupina (50-64 roční) zaznamenala mierny pokles (o 0,1 p.b.). Deti však boli takmer dvojnásobne viac ohrozené rizikom chudoby ako osoby z vekových skupín 50-64 roční a 65 roční a starší, takže vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že s rastúcim vekom podiel osôb ohrozených rizikom chudoby klesá.

3.2.2 Miera rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity

Významným faktorom v súvislosti s meraním príjmovej chudoby je postavenie jednotlivca na trhu práce meraný cez status ekonomickej aktivity.

Najčastejší status ekonomickej aktivity je definovaný ako status, ktorý jednotlivec uviedol vo viac ako polovici z celkového počtu mesiacov v príjmovom referenčnom období. Uvedenie statusu ekonomickej aktivity. V prípade, že u respondenta nastalo niekoľko aktivít v rovnakom mesiaci, určenie ekonomického statusu bolo stanovené na základe kritéria „najviac stráveného času“. Osoby, ktorým nemohol byť jednoznačne stanovený najčastejší status ekonomickej aktivity, sú pri výpočte indikátora vylúčené.

Osoby, ktoré sú nepracujúce, predstavujú skupinu najviac ohrozenú príjmovou chudobou. Z výsledkov zisťovania EU SILC 2021 vyplynulo, že podľa statusu ekonomickej aktivity boli nepracujúce osoby 2,5-krát viac ohrozené rizikom chudoby ako pracujúci (16,6 % oproti 6,7 %).

Spomedzi nepracujúcich, kam spadajú nezamestnaní, dôchodcovia a iné neaktívne osoby boli najviac ohrozenou skupinou práve nezamestnané osoby (52,6 %), pričom podiel chudobných v tejto kategórii medziročne klesol o 3,5 p.b. V kategórii dôchodcovia bol oproti minulému roku zaznamenaný nárast (o 0,5 p.b.). Rovnako tomu bolo aj u pracujúcich, aj keď kategória pracujúcich zostáva dlhodobo najmenej ohrozenou skupinou (6,7 %).

Tab. 3.2.2 Miera rizika chudoby v členení podľa ekonomickej aktivity a podľa pohlavia (osoby vo veku 18 rokov a viac), EU SILC 2021

Status ekonomickej aktivity		Miera rizika chudoby (%)
Pracujúci	spolu	6,7
	muži	7,2
	ženy	6,0
Nepracujúci spolu	spolu	16,6
	muži	15,6
	ženy	17,3
nezamestnaní	spolu	52,6
	muži	55,8
	ženy	48,7
dôchodcovia	spolu	10,1
	muži	7,1
	ženy	12,2
iné neaktívne osoby	spolu	17,4
	muži	14,3
	ženy	19,0

Rodová disparita sa zo všetkých statusov ekonomickej aktivity najviac prejavila v kategórii dôchodcovia a nezamestnaní. U dôchodcov boli ženy 1,7 násobne častejšie vystavené riziku chudoby ako muži. V kategórii nezamestnaní - boli naopak muži (55,8 %) viac v riziku chudoby ako ženy (48,7 %).

Najmenšia rodová disparita sa prejavila v prípade pracujúcich, kde miera rizika chudoby pracujúcich mužov bola o 1,2 p. b. vyššia ako miera rizika chudoby pracujúcich žien.

3.2.3 Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti

Ďalším z významných faktorov vplývajúcim na mieru rizika chudoby je typ domácnosti.

Údaje zo zisťovania EU SILC 2021 poukazujú na skutočnosť, že na mieru rizika chudoby u domácností bez závislých detí významne vplýva počet dospelých členov domácnosti. Domácnosť jednotlivca je vo všeobecnosti z pohľadu disponibilných príjmov oveľa zraniteľnejším typom ako domácnosti, ktoré pozostávajú z vyššieho počtu dospelých členov.

V kategórii domácnosti bez závislých detí boli najviac ohrozenou skupinou jednočlenná domácnosť pozostávajúca z osoby vo veku 65 rokov a viac. Pod hranicou chudoby žila viac ako štvrtina z nich (28,5 %) a ich podiel medziročne vzrástol. Ich situácia sa v priebehu posledných piatich rokov výrazne zhoršila. U jednočlenných domácností boli častejšie vystavené riziku chudoby ženy (25,0 %) ako muži (24,8 %).

Tab. 3.2.3 Miera rizika chudoby v členení podľa typu domácnosti, EU SILC 2021

Typ domácnosti	Miera rizika chudoby (%)
SR	12,3
Domácnosť bez závislých detí	9,2
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov	20,8
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac	28,5
Domácnosť jednotlivca - muž	24,8
Domácnosť jednotlivca - žena	25,0
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	8,4
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	6,7
Domácnosť so závislými deťmi	14,6
Domácnosť 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom	33,6
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	11,4
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	10,6
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	36,3

Z kategórie domácnosti so závislými deťmi sú z pohľadu miery rizika chudoby najviac ohrozenou skupinou domácnosti s dvoma dospelými a s tromi a viac závislými deťmi, t.j.

viacdetné rodiny (36,3 %) a domácnosti jedného rodiča s aspoň jedným závislým dieťaťom, t.j. neúplné rodiny (33,6 %).

Môžeme konštatovať, že vyšší počet závislých detí v domácnosti a rovnako absencia ďalšieho dospelého člena v prípade neúplných rodín vedie k tomu, že sa tieto typy domácností dlhodobo najčastejšie dostávajú do rizika chudoby - v oboch týchto typoch domácností je chudobou ohrozených viac ako tretina osôb.

Domácnosti so závislými deťmi boli na Slovensku celkovo viac ako 1,5 násobne vystavené riziku chudoby (14,6 %) ako domácnosti bez závislých detí (9,2 %). Medziročne miera chudoby v domácnostiach bez závislých detí stúpala o 1,2 p. b., v domácnostiach so závislými deťmi o 0,2 p. b.

3.2.4 Miera rizika chudoby podľa krajov

Je známe, že Slovensko sa dlhodobo zaraďuje medzi krajiny s výraznými hospodárskymi a sociálnymi rozdielmi medzi regiónmi. Nerovnomernosť medzi jednotlivými krajinami Slovenska súvisí predovšetkým s rôznym ekonomickým rozvojom regiónov. Problémy chudobnejších krajov sa prehľbujú aj v dôsledku stále pretrvávajúcich aspektov ako je napr. nedostatočne rozvinutá infraštruktúra, pomalé tempo budovania dopravnej siete, slabšie sa rozvíjajúce podnikateľské prostredie a taktiež nižšia vzdelanostná úroveň časti obyvateľstva.

Regionálne disparity medzi jednotlivými krajinami môžeme sledovať aj v ohrození rizikom chudoby.

Tab. 3.2.4 Miera rizika chudoby v členení podľa krajov, EU SILC 2021

Kraj	Miera rizika chudoby (%)
SR	12,3
Bratislavský kraj	4,0
Trnavský kraj	9,9
Trenčiansky kraj	5,8
Nitriansky kraj	8,2
Žilinský kraj	12,4
Banskobystrický kraj	19,1
Prešovský kraj	19,2
Košický kraj	16,2

Ak zohľadníme národnú hranicu rizika chudoby môžeme jednotlivé kraje z hľadiska výšky miery rizika chudoby rozdeliť do 3 skupín.

Najvyššia miera rizika chudoby bola zaznamenaná v Prešovskom a Banskobystrickom kraji (19,2 % a 19,1 %). Druhú skupinu tvoria Košický a Žilinský kraj, kde je miera rizika chudoby vyššia ako je na úrovni SR. Tretiu skupinu tvoria všetky kraje západného Slovenska - Trnavský, Nitriansky a Trenčiansky kraj (9,9 %, 8,2 % a 5,8 %), ktoré sú pod úrovňou SR a najmenej ohrozeným krajom z hľadiska chudoby naďalej zostáva Bratislavský kraj, kde miera rizika chudoby bola na úrovni 4,0 %.

Z hľadiska medziročného porovnania sa prvýkrát za posledných desať rokov podiely osôb ohrozených chudobou zvýšili vo všetkých ôsmich krajoch SR. Najviac sa situácia medziročne zhoršila v Prešovskom kraji, kde podiel ľudí pod hranicou chudoby vzrástol zo 17,2 % na 19,2 %. Podobne bol na tom aj Banskobystrický kraj s 19,1 % obyvateľov pod hranicou príjmovej chudoby, ktorý bol predchádzajúce dva roky najviac ohrozený príjmovou chudobou.

3.3 Faktory vplývajúce na zmenu chudoby

Sociálnymi transfermi a daňami sa prerozdeľuje príjem medzi osobami a domácnosťami, čo môže výrazným spôsobom ovplyvňovať chudobu a príjmovú nerovnosť. To znamená, že chudobu a sociálne vylúčenie je možné znižovať pomocou opatrení sociálnej ochrany.

Tento cieľ možno dosiahnuť napríklad prostredníctvom poskytovania sociálnych dávok. Jedným zo spôsobov hodnotenia vplyvu opatrení sociálnej ochrany je porovnanie ukazovateľov rizika chudoby pred sociálnymi transfermi a po nich.

3.3.1 Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok

Pri meraní chudoby, je zaujímavý pohľad na úroveň chudoby pred a po transferoch príjmu prostredníctvom systému sociálneho zabezpečenia krajiny, pretože to nám naznačí efektívnosť systému redistribúcie v krajine. Miera rizika chudoby by bola v jednotlivých krajinách značne vyššia než je v skutočnosti, ak by v nich neexistovali sociálne transfery.

Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi sa vyjadruje prostredníctvom dvoch samostatných indikátorov:

- ***Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi, okrem starobných a pozostalostných dávok***
Indikátor je založený na definícii príjmu, ktorá zahŕňa dôchodky (t. j. starobné a pozostalostné dávky), ale ostatné sociálne transfery sa pri výpočte indikátora nezohľadňujú.
- ***Miera rizika chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi, vrátane starobných a pozostalostných dávok***
Indikátor je založený na definícii príjmu, ktorá nezohľadňuje žiadny zo sociálnych transferov, t. j. ani dôchodky (starobné a pozostalostné dávky).

V zisťovaní EU SILC sa za sociálne transfery považujú:

- rodinné dávky a príspevky pre rodiny s deťmi,
- príspevky na bývanie,
- dávky v nezamestnanosti,
- starobné dávky,
- dávky pre pozostalých,
- nemocenské dávky,
- dávky v invalidite,
- príspevky na vzdelanie,
- dávka a príspevky v rámci sociálnej exklúzie.

Tab. 3.3.1 Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok, EU SILC 2021

Veková skupina		Miera rizika chudoby (%)
Celková populácia	spolu	21,6
	muži	21,4
	ženy	21,8
Veková skupina 0 - 17 roční	spolu	31,7
Veková skupina 18 - 64 roční	spolu	20,6
	muži	20,3
	ženy	20,8
Veková skupina 65 ročná a starší	spolu	14,1
	muži	11,1
	ženy	16,1

U špecifických skupín obyvateľstva zohráva dôležitú úlohu v boji proti chudobe sociálna ochrana v podobe rôznych sociálnych transferov. Ak by sa z prijatých sociálnych transferov zohľadnili v celkovom ekvivalentnom disponibilnom príjme osôb len starobné a pozostalostné dávky, tak v sledovanom roku 2021 bolo ohrozených rizikom chudoby 21,6 % obyvateľstva (Tab. 3.3.1). Ak by sa nezohľadnil žiadny z prijatých sociálnych transferov (vrátane starobných a pozostalostných dávok), potom by sa celková miera rizika chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi zvýšila takmer dvojnásobne - na 41,5 % (Tab. 3.3.2).

3.3.2 Miera rizika chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok)

Z hľadiska pohlavia boli v prípade miery rizika chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi chudobou viac ohrozené ženy ako muži.

Výraznejšie rozdiely sa prejavili v oboch indikátoroch v členení podľa vybraných vekových skupín. Po zohľadnení starobných a pozostalostných dávok, boli riziku chudoby najviac vystavené deti vo veku 0-17 rokov (31,7 %), naopak v oveľa lepšej situácii boli osoby vo veku 65 rokov a viac (14,1 %). Avšak, ak sa v ekvivalentnom disponibilnom príjme osôb nezohľadní ani jeden z prijatých sociálnych transferov, najviac ohrozenou skupinou sa stávajú 65 ročné a staršie osoby. Miera rizika chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi bola u tejto skupiny obyvateľstva (dôchodcov) takmer 2-násobne vyššia ako je priemerná hodnota tejto miery rizika chudoby za celú populáciu Slovenska a takmer šesťnásobne vyššia ako bola v prípade rovnakej vekovej skupiny osôb po zohľadnení starobných a pozostalostných dávok v ekvivalentnom disponibilnom príjme.

Tab. 3.3.2 Miera rizika chudoby pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok), EU SILC 2021

Veková skupina		Miera rizika chudoby (%)
Celková populácia	spolu	41,5
	muži	40,2
	ženy	42,8
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	38,0
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	32,0
	muži	31,5
	ženy	32,4
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	82,2
	muži	84,3
	ženy	80,8

3.3.3 Rozptyl okolo hranice rizika chudoby

Indikátor rozptyl okolo hranice rizika chudoby vyjadruje podiel osôb (v percentách) z celkovej populácie, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika chudoby, ktorá je stanovená ako 40 %, 50 % alebo 70 % národného mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu.

Tab. 3.3.3 Rozptyl okolo hranice rizika chudoby v členení podľa pohlavia, EU SILC 2021

Pohlavie		Rozptyl okolo hranice rizika chudoby (%)
40% mediánu	spolu	3,4
	muži	3,5
	ženy	3,4
50 % mediánu	spolu	9,7
	muži	9,4
	ženy	10,0
70% mediánu	spolu	19,9
	muži	19,1
	ženy	20,8

Pri analýze iných hraníc chudoby ako je 60 % mediánu (tzv. rozptyl chudoby) malo na Slovensku príjem nižší ako 40 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu 3,4 % osôb,

pod 50 % mediánu malo príjem 9,7 % osôb (medziročný nárast o 2,4 p. b.) a pod 70 % mediánu ekvivalentného disponibilného príjmu až 19,9 % osôb (medziročný nárast o 1,9 p. b.).

Podobne ako v celkovej miere rizika chudoby (60 % mediánu), tak ani v miere rizika chudoby pre hranicu 40 % mediánu sa výraznejšie rodový rozdiel neprejavil - rizikom chudoby boli mierne viac ohrození muži ako ženy (o 0,1 p.b.). Pri hraniciach chudoby 50 % a 70 % mediánu bola situácia opačná a ženy boli výraznejšie viac ohrozené rizikom chudoby ako muži - o 0,6 p.b. a 1,7 p. b.

3.3.4 Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008)

Miera rizika chudoby zakotvená v určitom čase (2008) pre daný rok 2021, je podiel osôb s ekvivalentným disponibilným príjmom pod hranicou rizika chudoby z roku 2008, upravená o infláciu.

Použitím hranice chudoby zakotvanej v čase je možné zachytiť aspekt absolútnej chudoby. V roku 2021 (Tab. 3.3.4) hodnota tohto indikátora vzrástla (zo 4,3 % na 5,0 %) a dostala sa tak na úroveň z roku 2019. K medziročnému nárastu došlo tak u mužov (o 0,4 p.b.), ako aj u žien (o 1,0 p.b.). Najvyšší medziročný nárast bol zaznamenaný v prípade starších ľudí - 65 roční a starší, kde miera rizika chudoby bola na úrovni 3,6 % (rast o 2,4 p.b.). Medziročný rast bol v tejto vekovej skupine vyšší u žien (o 3,2 p.b.) ako u mužov (o 1,2 p.b.).

Z hľadiska vývoja miery rizika chudoby zakotvanej v čase môžeme konštatovať, že najvýraznejší pokles tohto indikátora bol zaznamenaný v roku 2012, čo súviselo aj s oslabením vplyvu finančnej krízy na vývoj ekonomickej situácie na Slovensku. Avšak v zisťovaniach EU SILC z rokov 2013 a 2014 došlo k miernemu nárastu, ktorý bol ovplyvnený práve vývojom príjmovej situácie obyvateľstva, predovšetkým nízkopříjmových domácností. Opätovný pokles bol zaznamenaný v rokoch 2015 až 2020.

Tab.3.3.4 Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) v členení podľa vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2021

Veková skupina		Miera rizika chudoby (%)
Celková populácia	spolu	5,0
	muži	4,9
	ženy	5,1
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	7,9
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	4,5
	muži	4,6
	ženy	4,4
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	3,6
	muži	2,3
	ženy	4,4

3.4 Chudoba z pohľadu príjmových nerovností

Popri ukazovateľoch chudoby poskytujú širší pohľad na sociálne vylúčenie kritériá na meranie príjmovej nerovnosti. Pojem príjmovej nerovnosti označuje rozdiel vo výške príjmov a v celkových životných štandardoch.

Vo všeobecnosti znižovať chudobu a sociálne vylúčenie nie je možné bez analyzovania nerovností v rámci spoločnosti, či už majú ekonomický alebo sociálny charakter.

Nerovnosť znázorňuje distribúciu zdrojov v rámci celej spoločnosti a poukazuje na to, ako dobre jednotlivé krajiny prerozdeľujú alebo zdieľajú príjmy, ktoré vyprodukujú. Vo všeobecnosti krajiny s vysokou mierou nerovnosti majú aj vysokú mieru chudoby a tie s nižšou mierou nerovnosti majú aj nižšiu mieru chudoby.

Napriek tomu, že situácia v oblasti chudoby sa v posledných rokoch zlepšovala, naďalej pretrvávajú obavy, pokiaľ ide o spravodlivé rozdelenie príjmov pre obyvateľstvo.

Príjmovú nerovnosť je možné merať pomocou rôznych ukazovateľov. Medzi najčastejšie používané patrí pomer príjmov horného a dolného kvintilu (S80/S20) a Giniho koeficient.

3.4.1 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20

Indikátor nerovnomernosť príjmového rozdelenia S80/S20 vyjadruje podiel sumy ekvivalentného disponibilného príjmu 20 % osôb z populácie s najvyššími príjmami (horný kvintil) a sumy ekvivalentného disponibilného príjmu 20 % osôb z populácie s najnižšími príjmami (dolný kvintil).

Koeficient môže teoreticky nadobúdať hodnoty od 1 do nekonečna, v praxi však v krajinách EÚ nadobúda hodnoty maximálne v intervale od 2 do 12. Čím vyššia je hodnota tohto koeficienta, tým vyššie sú celkové príjmy 20 % najbohatších osôb v spoločnosti v pomere k celkovým príjmom 20 % najchudobnejších osôb.

Tab. 3.4.1 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 pomer príjmov horného a dolného kvintilu v členení podľa krajov, EU SILC 2021

Kraj	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 (pomer)
SR	3,2
Bratislavský kraj	2,8
Trnavský kraj	2,8
Trenčiansky kraj	2,5
Nitriansky kraj	3,0
Žilinský kraj	3,0
Banskobystrický kraj	4,0
Prešovský kraj	3,8
Košický kraj	3,5

Na Slovensku na príjmovú nerovnosť vplýva najmä rozdielny demografický a sociálno-ekonomický vývoj jednotlivých krajov. Hodnota ukazovateľa S80/S20 v prípade Bratislavského kraja bola nižšia ako podiel osôb v celej populácii (o 0,4). V porovnaní s minulým rokom sa príjmová nerovnosť zvýšila takmer vo všetkých krajoch - najvýraznejšie v Prešovskom kraji (o 0,5).

Rozdiely medzi kraji oproti minulému roku sa zvýšili. Najvyššia príjmová nerovnosť sa prejavila v Banskobystrickom kraji (4,0), v Prešovskom a v Košickom kraji (3,8 a 3,5). Najnižšia príjmová nerovnosť podľa tohto ukazovateľa bola zaznamenaná v Trenčianskom kraji (2,5), v Bratislavskom a Trnavskom kraji (2,8).

3.4.2 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient

Gini koeficient patrí medzi najznámejšie ukazovatele príjmovej nerovnosti a zároveň je jej najbežnejším medzinárodne používaným meradlom. Meria rozdelenie príjmov porovnaním príjmov jednotlivých domácností voči príjmom všetkých ostatných domácností.

Kým ukazovateľ S80/S20 porovnáva z pohľadu príjmu len horné a dolné vrstvy spoločnosti, Gini koeficient berie do úvahy príjmy celej spoločnosti. Gini koeficient môže teoreticky nadobúdať hodnoty od 0 do 1, resp. v percentuálnom vyjadrení, od 0 % do 100 %.

Nulový Giniho koeficient by znamenal dokonalú príjmovú rovnosť. Giniho koeficient na úrovni 100 by znamenal, že všetky príjmy v krajine by sa pripisovali len jednej domácnosti, z čoho by vyplývala absolútna príjmová nerovnosť. Čím je Gini koeficient vyšší, tým je väčšia príjmová nerovnosť v spoločnosti.

Tab. 3.4.2 Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient v členení podľa krajov, EU SILC 2021

Kraj	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient (%)
SR	21,8
Bratislavský kraj	19,3
Trnavský kraj	19,3
Trenčiansky kraj	17,6
Nitriansky kraj	21,0
Žilinský kraj	20,6
Banskobystrický kraj	24,5
Prešovský kraj	23,5
Košický kraj	23,1

Ak zoberieme do úvahy Gini koeficient, ktorý sleduje rozloženie príjmov v krajine, tak Slovensko patrí v rámci krajín EÚ medzi najmenej príjmovovo nerovné krajiny. V zásade sme viac príjmovovo rovní ako nerovní. Za posledných päť rokov jeho hodnota klesla o 3,4 p.b. na hodnotu 20,9 v roku 2020. Podľa posledných údajov zo zisťovania EU SILC nerovnosť

distribúcie príjmov - Gini koeficient, vzrástol oproti predchádzajúcemu roku na hodnotu 21,8 (medziročne o 0,9 p. b.).

Podobne ako u ukazovateľa S80/S20, tak aj z pohľadu indikátora Gini koeficient sa väčšie príjmové nerovnosti prejavili medzi kraji.

Podobne ako iné sociálnoekonomické javy, je aj príjem, resp. jeho úroveň, značne priestorovo diferencovaný. Najvyššia hodnota Gini koeficienta bola zaznamenaná v Banskobystrickom kraji (24,5). Nad podielom osôb v celej populácii sa nachádzal aj Prešovský a Košický kraj (23,5 a 23,1). Podľa zisťovania EU SILC 2021 hodnota tohto indikátora v porovnaní s minulým rokom zostala v Banskobystrickom kraji na rovnakej úrovni, v prípade Prešovského a Košického kraja však došlo k najvyššiemu medziročnému nárastu (o 1,9 p.b. resp. 1,7 p.b.). Najnižšie hodnoty (rovnako ako pri ukazovateli S80/S20) boli zaznamenané v Trenčianskom kraji (17,6) a v Bratislavskom a Trnavskom kraji (zhodne 19,3).

3.4.3 Relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku chudoby a hranicou rizika chudoby

Indikátor vyjadruje tzv. hĺbku chudoby, t.j. do akej miery sú ľudia pod hranicou chudoby chudobní. Porovnáva medián príjmov osôb pod hranicou chudoby s hranicou rizika chudoby. Čím je táto hodnota nižšia ako hranica chudoby, tým je hĺbka chudoby väčšia a ľudia sa z rizika chudoby dostávajú ťažšie.

To znamená, že meranie prepadu chudoby môže pomôcť pri určení toho, akí chudobní sú v skutočnosti ľudia, nachádzajúci sa pod hranicou chudoby, teda stanoviť intenzitu chudoby.

Tab.3.4.3 Relatívny (percentuálny) rozdiel medzi mediánom príjmov osôb v riziku chudoby a hranicou rizika chudoby v členení podľa vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2021

Veková skupina		Relatívny rozdiel mediánu príjmov osôb v riziku chudoby (%)
Celková populácia	spolu	27,7
	muži	27,9
	ženy	27,5
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	28,7
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	27,5
	muži	27,7
	ženy	27,4
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	26,6
	muži	25,3
	ženy	27,4

Podľa posledných výsledkov zo zisťovania EU SILC 2021 bola celková hodnota relatívneho rozdielu medzi mediánom príjmov osôb v riziku chudoby a hranicou rizika chudoby 27,7 % a oproti minulému roku vzrástla o 4,0 p.b.

Najzraniteľnejšiu vekovú skupinu tvorili osoby vo veku 0-17 rokov, kde bol relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby najvyšší (28,7 %) - o 1,0 p.b. bol vyšší ako je podiel osôb v celej populácii.

Trend poklesu u uvedeného indikátora v posledných rokoch vystriedal rast, ktorý bol zaznamenaný takmer vo všetkých vekových skupinách.

Pri porovnaní s minulým rokom pokles bol zaznamenaný len vo vekovej skupine 0-17 roční (o 0,5 p.b.). Naopak v ostatných vekových kategóriách relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby vzrástol - v kategórii 18-64 roční o 1,9 p.b. a v kategórii 65 roční a starší až o 13,8 p.b., čím sa jeho hodnota dotiahla takmer na celoslovenský priemer.

4. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie

Materiálna deprivácia je jedným z aspektov posudzovaných pri monitorovaní sociálneho vylúčenia.

Miera závažnej materiálnej deprivácie spolu s mierou rizika chudoby a mierou nízkej pracovnej intenzity tvorí agregovaný indikátor chudoby alebo sociálneho vylúčenia (AROE - vid' kapitola 2, str. 8.). AROE je základným indikátorom pri hodnotení pokroku EÚ ako aj jednotlivých členských krajín EÚ pri znižovaní počtu osôb v riziku chudoby a sociálneho vylúčenia.

Materiálnu depriváciu môžeme chápať ako nedostatok určitých predmetov alebo neúčast' na určitých aktivitách, ktoré predstavujú základné potreby v danej spoločnosti, resp. sú považované za bežné či nevyhnutné ako napr. mať nové oblečenie, vhodnú obuv, každý druhý deň jesť jedlo s mäsom alebo rybou, každý rok ísť na dovolenku alebo ísť si posediť s priateľmi raz za mesiac a pod. V podstate tento prístup zahŕňa identifikovanie tovarov alebo aktivít, ale v tomto prípade ide o vynútený nedostatok vyplývajúci z neschopnosti si dané predmety alebo aktivity dovoliť. Je potrebné zdôrazniť, že ak v súvislosti s materiálnou depriváciou hovoríme o nedostatkoch, myslí sa tým výhradne vynútený nedostatok, teda nedobrovoľná absencia určitých predmetov alebo aktivít z dôvodu nedostatočných finančných prostriedkov a problémov s finančnou dostupnosťou a nie nedostatky, ktoré sú výsledkom dobrovoľného výberu alebo preferencií a určitého životného štýlu.

V metodike doteraz používaného indikátora miery materiálnej deprivácie, resp. miery závažnej materiálnej deprivácie došlo v priebehu roku 2021 k prehodnoteniu a úprave sledovaných depriváčnych položiek.

Podľa pôvodného konceptu bola miera závažnej materiálnej deprivácie definovaná ako podiel populácie (v percentách), ktorá čelí vynútenému nedostatku v aspoň štyroch z **celkovo deviatich depriváčnych položiek**.

To znamená, že na výpočet **indikátora miery závažnej materiálnej deprivácie** sa používal koncept, v ktorom sa sledovalo deväť depriváčnych položiek patriacich do dimenzie finančnej záťaže a vlastníctva predmetov dlhodobej spotreby. Boli to tieto depriváčne položky na úrovni domácnosti:

1. nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek,
2. schopnosť dovoliť si ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu,
3. schopnosť dovoliť si jesť jedlo s mäsom, kuraťom, rybou (alebo vegetariánskou obdobou) každý druhý deň,
4. schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom vo výške sumy stanovenej ako mesačná národná hranica rizika chudoby za obdobie predchádzajúceho roka,
5. domácnosť si nemôže dovoliť telefón (vrátane mobilného telefónu),
6. domácnosť si nemôže dovoliť farebný televízor,
7. domácnosť si nemôže dovoliť práčku,
8. domácnosť si nemôže dovoliť automobil,
9. schopnosť domácnosti finančne si dovoliť udržiavať doma primerané teplo.

V súčasnosti sú k dispozícii aj iné položky, ktoré nielen lepšie zohľadňujú súčasné životné štandardy, ale taktiež lepšie identifikujú sociálne vylúčené domácnosti alebo osoby. Z uvedeného dôvodu bol navrhnutý nový koncept merania materiálnej deprivácie použiteľný na národnej i medzinárodnej úrovni. Koncept bol zostavený na základe analýzy kompletného súboru ukazovateľov skúmaných v zisťovaní EU SILC.

Výsledkom analýz položiek podľa jednotlivých kritérií bolo vytvorenie uvedeného zoznamu **13 depriváčnych položiek** (6 pôvodných a 7 nových položiek) pre celú populáciu, ktoré sú na úrovni domácnosti, ale aj na úrovni osôb (položky 8 až 13):

1. *nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek,*
2. *schopnosť dovoliť si ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu,*
3. *schopnosť dovoliť si jesť jedlo s mäsom, kuraťom, rybou (alebo vegetariánskou obdobou) každý druhý deň,*
4. *schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom vo výške sumy stanovenej ako mesačná národná hranica rizika chudoby za obdobie predchádzajúceho roka,*
5. *domácnosť si nemôže dovoliť automobil,*
6. *schopnosť domácnosti finančne si dovoliť udržiavať doma primerané teplo,*
7. nahradiť opotrebovaný nábytok novým (nie secondhandovým),
8. nahradiť obnosené šatstvo novým (nie secondhandovým),
9. dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia),
10. každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba (bez toho, aby bolo potrebné s niekým sa radiť),
11. pravidelná účasť na voľnočasovej aktivite (šport, návšteva kina, koncertu a pod.),
12. stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac,
13. pripojenie k internetu v domácnosti.

Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie bola navrhnutá ako podiel osôb žijúcich v domácnostiach, ktoré čelia vynútenému nedostatku aspoň v **7 položkách** z navrhnutého **13-položkového zoznamu**.

Z hľadiska metodiky výpočtu daného indikátora je potrebné doplniť nasledujúce informácie:

- údaje za prvých sedem položiek deprivácie z celkovo 13, ktoré sú obsahom tohto ukazovateľa, boli zbierané na úrovni domácnosti a vzťahujú sa rovnako na všetkých členov domácnosti,
- údaje za zvyšných šesť položiek sa zbierali na úrovni osôb vo veku 16 rokov a viac,

- pri deťoch mladších ako 16 rokov, ktoré žili v domácnosti sa brali do úvahy odpovede rodičov, t.j. každému dieťaťu mladšiemu ako 16 rokov bola priradená odpoveď rodičov.

Na Slovensku v roku 2021 pociťovalo závažnú materiálnu a sociálnu depriváciu, t.j. nemohli si dovoliť minimálne sedem z celkovo 13 depriváčnych položiek 5,7 % obyvateľov, čo predstavovalo 300 tisíc osôb. V porovnaní s predchádzajúcim rokom je to nárast o 1,2 p.b.

Uvedené údaje už zohľadňujú dopad pandemickej krízy na ekonomickú situáciu a životné podmienky domácností s tým, že táto situácia sa prejavila hlavne v príjmovovo slabších domácnostiach, ktoré sa ťažšie vyrovnávali s nepredvídateľnými sociálnymi a finančnými problémami.

Tab. 4.1 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v členení podľa vybraných vekových skupín a pohlavia, EU SILC 2021

Veková skupina		Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie (%)
Celková populácia	spolu	5,7
	muži	5,7
	ženy	5,7
Veková skupina 0 – 17 roční	spolu	7,4
Veková skupina 18 – 64 roční	spolu	5,2
	muži	4,9
	ženy	5,4
Veková skupina 65 roční a starší	spolu	5,7
	muži	4,6
	ženy	6,3

Pri analýze miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa pohlavia boli v jednotlivých kategóriách zaznamenané rozdiely - celkove boli viac deprivované ženy ako muži. Najviac sa rozdiel medzi pohlaviami prejavil vo vekovej skupine 65 ročných a starších osôb. V roku 2021 v tejto vekovej skupine bolo materiálne a sociálne deprivovaných 6,3 % žien (o 1,7 p.b. viac ako mužov). Pri celkovej miere závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie sa rodová disparita neprejavila - depriváciu pociťovali rovnako tak muži ako ženy (5,7 %).

Z hľadiska veku sa miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie najviac prejavila vo vekovej skupine 0-17 roční, t.j. - zo všetkých vekových kategórií boli najviac deprivované deti (7,4 %). Hodnoty v ostatných vekových kategóriách sa nachádzali v prípade vekovej skupiny 65 roční a starší na celoslovenskej úrovni alebo v prípade vekovej skupiny 18 - 64 roční pod celoslovenskou úrovňou (5,2 %).

Tab. 4.2 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v členení podľa typu domácnosti, EU SILC 2021

Typ domácnosti	Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie (%)
SR	5,7
Domácnosť bez závislých detí	5,1
Domácnosť jednotlivca vo veku < 65 rokov	8,7
Domácnosť jednotlivca vo veku 65 rokov a viac	8,1
Domácnosť jednotlivca - muž	10,0
Domácnosť jednotlivca - žena	7,6
Domácnosť 2 dospelých, obaja vo veku < 65 rokov	4,6
Domácnosť 2 dospelých, aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	5,9
Domácnosť so závislými deťmi	6,1
Domácnosť 1 rodiča aspoň s 1 závislým dieťaťom	10,5
Domácnosť 2 dospelých s 1 závislým dieťaťom	5,2
Domácnosť 2 dospelých s 2 závislými deťmi	2,3
Domácnosť 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi	18,4

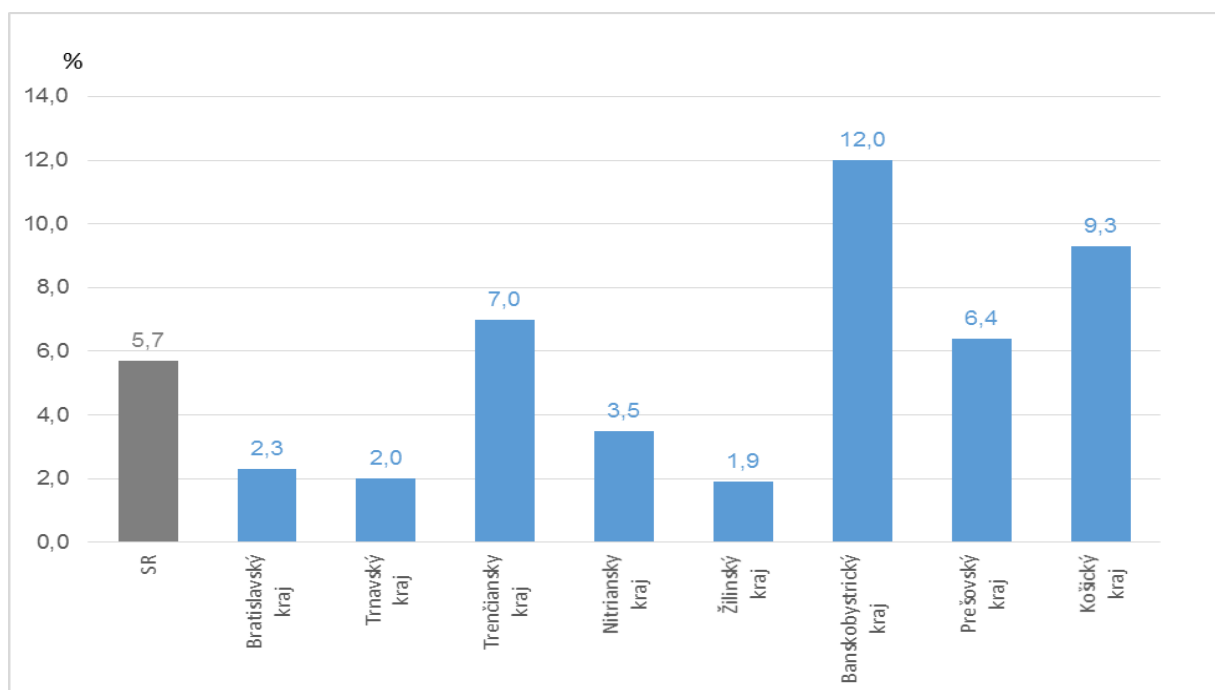
Z kategórie domácnosti so závislými deťmi sú z pohľadu miery závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie najviac deprivované domácnosti s vyšším počtom detí, t.j. 2 dospelých s 3 a viac závislými deťmi (18,4 %). Tieto domácnosti sú 8-krát viac deprivované ako domácnosti s 2 dospelými a 2 závislými deťmi. Ťažkosti sa prejavujú aj v neúplných domácnostiach (1 rodič s 1 závislým dieťaťom), kde bola miera deprivácie 10,5 %.

V kategórii domácnosti bez závislých detí boli najviac materiálne a sociálne deprivovanou skupinou jednočlenné domácnosti pozostávajúce z osoby vo veku menej ako 65 rokov (8,7 %). U jednočlenných domácností boli častejšie deprivovaní muži (10,0 %) ako ženy (7,6 %).

Z pohľadu jednotlivých krajov zaznamenal uvedený indikátor nárast takmer vo všetkých krajoch. Vyššie hodnoty tohto indikátora oproti podielu osôb v celej populácii sa koncentrujú skôr na východe Slovenska. Naopak podiel osôb v celej populácii sa dostali všetky kraje západného Slovenska s výnimkou Trenčianskeho kraja. Najvyšší podiel materiálne a sociálne deprivovaných obyvateľov bol zaznamenaný v Banskobystrickom kraji (12,0 %) a Košickom kraji (9,3%). Naopak najnižšie hodnoty uviedli obyvatelia Žilinského (1,9 %), Trnavského (2,0 %) a Bratislavského kraja (2,3%).

Regionálne disparity vo výskyte materiálnej deprivácie potvrdili aj posledné údaje zo zisťovania EU SILC. Materiálne a sociálne podmienky obyvateľov v jednotlivých krajoch mali značne rozdielnú úroveň, keď rozdiel medzi krajom s najvyššou a najnižšou hodnotou miery materiálnej a sociálnej deprivácie bol viac ako 6-násobný.

Graf. 4.1 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa krajov

Zdroj: EU SILC 2021

Z pohľadu materiálnej a sociálnej deprivácie sa zisťovanie EU SILC zameriava aj na zisťovanie nedostatkov pri uspokojovaní potrieb ľudí v bežnom živote, resp. či si môžu finančne dovoliť vybrané depriváčne položky.

Údaje za rok 2021 ukazujú, že na mieru závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie má najväčší vplyv schopnosť dovoliť si:

- ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu,
- neočakávané finančné výdavky,
- nahradiť opotrebovaný nábytok novým.

Uvedené depriváčne položky sú z finančného hľadiska najväčším problémom pre slovenské domácnosti.

Problém, *zaplatiť raz ročne týždňovú dovolenku mimo domov* malo takmer 35 % populácie. Druhým najčastejším problémom je *neschopnosť čeliť nečakaným finančným výdavkom* (uviedlo to 27 % osôb). *Nahradiť opotrebovaný nábytok novým* si nemôže dovoliť takmer 23 % osôb na Slovensku.

Z regionálneho hľadiska boli zaznamenané najväčšie problémy v týchto troch depriváčnych položkách u obyvateľov Banskobystrického kraja. Až 43,4 % obyvateľov si nemohlo *dovoliť zaplatiť raz ročne týždennú dovolenku mimo domu*. Je to takmer dvakrát viac ako u obyvateľov Bratislavského kraja. Ďalším problémom pre obyvateľov Banskobystrického kraja bola *neschopnosť čeliť neočakávaným finančným výdavkom*, čo uviedlo až 30,7 % osôb.

Tretím najväznejším vynúteným nedostatkom, ktorý uvádzali obyvatelia bolo nemôcť si dovoliť *nahradiť opotrebovaný nábytok novým*. Tento problém malo 35,0 % obyvateľov Banskobystrického kraja.

Tab. 4.3 Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie podľa krajov a jednotlivých depriváčnych položiek, EU SILC 2021

Deprivačná položka	SR	Kraj (%)							
		BL	TA	TC	NI	ZI	BC	PV	KI
domácnosť mala nedoplatky spojené s hypotékou alebo nájomným, úhradou za energie alebo splácaním nákupov na splátky a iných pôžičiek	6,3	3,1	1,4	5,6	4,7	1,3	11,8	12,9	7,1
domácnosť si nemohla dovoliť ísť raz za rok na jeden týždeň dovolenky mimo domu	34,9	22,0	33,9	37,1	29,2	33,9	43,4	42,8	35,3
domácnosť si nemohla dovoliť jesť jedlo s mäsom, kuraťom, rybou (alebo vegetariánskou obdobou) každý druhý deň	12,7	5,1	10,5	14,4	6,0	10,8	24,1	13,0	17,0
domácnosť nemôže čeliť neočakávaným výdavkom vo výške sumy stanovenej ako mesačná národná hranica rizika chudoby za obdobie predchádzajúceho roka	27,0	35,9	18,9	27,2	24,2	19,9	30,7	31,7	25,5
domácnosť si nemôže dovoliť automobil	8,7	6,2	5,6	9,6	7,5	5,1	14,6	9,7	10,5
domácnosť si nemôže finančne dovoliť udržiavať doma primerané teplo	5,8	2,6	5,2	4,9	3,1	1,7	11,9	8,0	8,1
domácnosť nemôže nahradiť opotrebovaný nábytok novým (nie secondhandovým)	22,9	12,8	25,2	26,2	19,7	18,3	35,0	23,1	24,1
osoba si finančne nemôže dovoliť nahradiť obnosené šatstvo novým (nie secondhandovým)	6,9	3,6	3,0	7,9	4,9	4,3	12,7	8,6	9,1
osoba nemá k dispozícii dva páry topánok vhodnej veľkosti (vrátane jedného páru topánok, ktoré sú vhodné do každého počasia)	2,2	1,5	0,3	4,1	2,2	0,4	4,3	3,1	1,9
osoba si finančne nemôže dovoliť každý týždeň utrátiť malú sumu peňazí na seba (bez toho, aby bolo potrebné s niekým sa radiť)	10,0	5,2	3,3	9,7	7,2	11,1	14,5	15,2	11,3
osoba si finančne nemôže dovoliť pravidelnú účasť na voľnočasovej aktivite (šport, návšteva kina, koncertu a pod.)	6,7	2,8	2,6	7,7	6,1	4,9	12,3	7,7	8,7
osoba si finančne nemôže dovoliť stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac	2,4	1,5	0,4	4,6	2,2	0,5	4,8	3,4	1,9
osoba nemá pripojenie k internetu v domácnosti	3,0	2,5	1,2	2,0	1,5	2,2	4,2	4,4	5,0
Indikátor závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie (aspoň 7 položiek z 13)	5,7	2,3	2,0	7,0	3,5	1,9	12,0	6,4	9,3

Kraj:

BL: Bratislavský kraj

TA: Trnavský kraj

TC: Trenčiansky kraj

NI: Nitriansky kraj

ZI: Žilinský kraj

BC: Banskobystrický kraj

PV: Prešovský kraj

KI: Košický kraj

Aj v ostatných depriváčnych položkách sledovaných na úrovni osôb, v ktorých boli zaznamenané najnižšie podiely obyvateľov v rámci celého Slovenska - v Banskobystrickom kraji pociťovali pri nich obyvatelia najväčšie problémy, resp. boli pri nich zaznamenané najvyššie hodnoty. Podiel osôb, ktoré si nemohli *finančne dovoliť stretnutie s priateľmi/rodinou (príbuznými) za účelom posedenia pri jedle/pití najmenej raz za mesiac* a taktiež *nemali k dispozícii dva páry topánok vhodnej veľkosti* bol dvojnásobne vyšší ako podiel osôb v celej populácii (4,8 % a 4,3 % oproti 2,4 % a 2,2 %).

5. Miera veľmi nízkej intenzity práce

Miera veľmi nízkej intenzity práce vyjadruje podiel osôb, ktoré žijú v domácnostiach s veľmi nízkou pracovnou intenzitou (menej než 20 %), k celkovej populácii. To znamená, že osoby žijúce v domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce sú všetky osoby vo veku 0 - 64 rokov žijúce v domácnostiach, v ktorých členovia v pracovnom veku odpracovali počas minulého roka menej ako 20 % svojho celkového pracovného potenciálu. Referenčná populácia bola upravená tak, aby nezahŕňala dôchodcov a študentov.

Intenzita práce domácnosti predstavuje pomer celkového počtu mesiacov, ktoré všetci členovia domácnosti v produktívnom veku odpracovali počas príjmového referenčného obdobia a celkového počtu mesiacov, ktoré by teoreticky mohli tí istí členovia domácnosti odpracovať v rovnakom období.

Tab. 5.1 Miera veľmi nízkej intenzity v práci členení podľa krajov, EU SILC 2021

Kraj	Miera veľmi nízkej intenzity práce (%)
SR	3,9
Bratislavský kraj	2,3
Trnavský kraj	1,7
Trenčiansky kraj	1,9
Nitriansky kraj	3,4
Žilinský kraj	2,0
Banskobystrický kraj	5,0
Prešovský kraj	7,8
Košický kraj	5,3

V domácnostiach s veľmi nízkou intenzitou práce žilo na Slovensku podľa údajov EU SILC 2021 celkovo 3,9 % obyvateľov. V porovnaní s minulým rokom sa miera veľmi nízkej intenzity práce zvýšila o 0,5 p.b.

Regionálne rozdiely v miere veľmi nízkej intenzity práce sa prejavili aj z hľadiska jednotlivých krajov. Najvyšší podiel osôb (7,8 %), ktoré boli ohrozené nízkou intenzitou práce, bol zaznamenaný v Prešovskom kraji, ktorého obyvatelia boli dvakrát viac ohrození ako bol podiel osôb v celej populácii. Nad podielom osôb v celej populácii sa nachádzal aj Košický a Banskobystrický kraj (5,3 % a 5,0 %). Naopak menej ohrození nízkou intenzitou

práce boli obyvatelia Trenčianskeho, Žilinského, Bratislavského a Nitrianskeho kraja, pričom miera nízkej pracovnej intenzity mala najnižšiu úroveň v Trnavskom kraji (1,7 %).

6. Hlavné charakteristiky a metodika zisťovania EU SILC

Zisťovanie sa realizuje na základe novej legislatívy (Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1700), ktorým sa zavádza spoločný rámec pre európske štatistiky o osobách a domácnostiach na základe individuálnych údajov zbieraných zo vzoriek, ktorým sa ruší predchádzajúce nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1177/2003 a nariadenie Rady (ES) č. 577/98.

Zavedením tohto nariadenia sa predpokladá podstatné zlepšenie zberu a prenosu údajov EU SILC, pokiaľ ide o aktuálnosť a tvorbu spoľahlivých informácií, a to najmä na regionálnej úrovni.

Ochrana dôverných údajov je zabezpečená legislatívnymi opatreniami v zmysle zákona č.540/2001 Z.z. o štátnej štatistike a ochrana osobných údajov zákonom č.18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Za ochranu dôverných údajov zodpovedá Štatistický úrad Slovenskej republiky.

METODIKA VÝBERU

Veľkosť výberovej vzorky

Minimálna efektívna veľkosť vzorky bola stanovená vo vzťahu k indikátoru miera rizika chudoby. Eurostat stanovil pre každú krajinu minimálnu efektívnu veľkosť výberovej vzorky, pre ktorú sú údaje z danej krajiny považované za reprezentatívne a akceptovateľné. Pre Slovensko bola odporučená minimálna efektívna veľkosť súboru 4 250 domácností a 11 000 osôb vo veku 16 rokov a viac.

V zisťovaní EU SILC 2021 bolo navštívených 6 859 domácností za SR a z toho bolo vyšetrených 5 612 domácností a 11 755 osôb vo veku 16 rokov a viac, a tak boli základné kritériá reprezentatívnosti výsledkov splnené (podľa požiadavky Eurostatu je pre SR stanovená minimálna efektívna veľkosť výberovej vzorky 4 250 domácností a 11 000 osôb vo veku 16 rokov a viac). Miera návratnosti za všetky rotačné skupiny bola na úrovni 80,3 %.

Typ výberu

Pri výberovom zisťovaní EU SILC 2021 bol použitý dvojstupňový stratifikovaný výber. V jednotlivých stratách sa vybral proporcionálny počet domácností jednoduchým náhodným výberom.

Pri výbere sa použili dve stratifikačné kritériá:

- geografická stratifikácia: 8 úrovní podľa krajov zodpovedajúcich úrovni NUTS 3
- stupeň urbanizácie: 7 úrovní podľa veľkostnej skupiny obce, t.j. podľa počtu obyvateľov v obci:
  - < 2 000 obyvateľov
  - 2 000 - 4 999 obyvateľov
  - 5 000 - 9 999 obyvateľov

- 10 000 - 19 999 obyvateľov
- 20 000 - 49 999 obyvateľov
- 50 000 - 99 999 obyvateľov
- >= 100 000 obyvateľov

Použitím týchto dvoch stratifikačných kritérií sa v SR vytvorilo 48 strát. Oporou výberu boli údaje zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011. Pri aktualizácii opory výberu pre výber domácností sa použili informácie o úbytku, resp. prírastku (novopostavených a skolaudovaných) trvale obývaných domov a bytov v krajoch v roku 2021.

Dizajn zisťovania

V zisťovaní EU SILC sa používa tzv. štvorročný rotačný model, v ktorom výberová vzorka každý rok pozostáva zo 4 podvzoriek. Reprezentatívna vzorka domácností sa rozdelí na štyri podsúbory - rotačné skupiny, z ktorých každá z nich reprezentuje celý základný súbor. V nasledujúcich rokoch zisťovania sú 3 rotačné skupiny ponechané vo výbere a jedna rotačná skupina sa vyradí s tým, že domácnosti v nej sú nahradené novými domácnosťami. Pre tieto domácnosti je opätovne použitý stratifikovaný výber a v jednotlivých stratách je vybraný proporcionálny počet domácností jednoduchým náhodným výberom.

Štvorročný rotačný model umožňuje poskytovať dva typy ročných údajov:

- prierezné (cross-sectional) údaje, ktoré sa vzťahujú k určitému časovému obdobiu (napr. rok 2021) s premennými týkajúcimi sa príjmov, chudoby, sociálneho vylúčenia a iných životných podmienok;
- dlhodobé (longitudinal) údaje, ktoré sa vzťahujú k zmenám v čase na individuálnej úrovni a sú pozorované počas zisťovaného obdobia (napr. 2018 -2021).

Referenčná jednotka

Základnou jednotkou zisťovania EU SILC je súkromná hospodáriaca domácnosť a jej súčasní členovia, ktorí v čase zberu údajov bývajú na území SR.

Pod súkromnou domácnosťou sa rozumie osoba žijúca sama alebo skupina osôb, ktorí spolu bývajú a spolu hradia výdavky na základné životné potreby.

Za „**súkromnú domácnosť jednotlivca**“ sa považuje domácnosť, v ktorej osoba obvykle býva sama v samostatnej obytnej jednotke alebo obýva ako podnájomník samostatnú miestnosť alebo miestnosti v obytnej jednotke, ale spolu s ostatnými obyvateľmi danej obytnej jednotky netvorí viacčlennú domácnosť;

Za „**viacčlennú súkromnú domácnosť**“ sa považuje domácnosť, v ktorej skupina dvoch alebo viacerých osôb obvykle býva spoločne v obytnej jednotke alebo v časti obytnej jednotky a s ostatnými členmi domácnosti sa delí o príjmy alebo výdavky domácnosti napr. domácnosť 2 dospelí +2 deti býva s rodičmi;

Súkromné domácnosti **nezahŕňajú osoby**, ktorých potreby ubytovania a živobytia zabezpečuje „inštitúcia“ a ktoré k referenčnému dátumu tam strávili alebo pravdepodobne stravia 12 mesiacov alebo viac.

Pod „inštitúciou“ sa rozumie zariadenie poskytujúce skupine ľudí dlhodobé bývanie a vybavenie a služby potrebné pre každodenný život. Patria sem napr.:

- nemocnice, hospice, zotavovne, zariadenia pre ľudí so zdravotným postihnutím, psychiatrické ústavy, domovy dôchodcov a opatrovateľské domy;
- zariadenia asistovaného bývania a inštitúcie sociálnej starostlivosti vrátane zariadení pre bezdomovcov, žiadateľov o azyl alebo utečencov;
- nápravnovýchovné a väzenské ústavy, ústavy na výkon väzby; väznice;
- náboženské inštitúcie;
- vysokoškolské študentské domovy (v závislosti od konkrétnych opatrení).

VÁŽENIE A IMPUTÁCIE

Vo výberových zisťovaniach je potrebné pre výpočet sledovaných ukazovateľov, ktoré by charakterizovali celú populáciu, prepočítať (prevážiť) individuálne údaje získané od respondentov použitím matematicko-štatistických metód.

Pri spracovaní údajov sa používa metodika váženia, ktorú ŠÚ SR realizuje v súlade s odporúčeniami Eurostatu.

Kritériami pri výpočte váh boli:

- pravdepodobnosť výberu jednotiek,
- neodpovede vo vybraných jednotkách,
- kalibrácia na externé údaje.

Určili sa nasledovné typy váh:

- základné váhy vybraných domácností,
- prierezové váhy domácností, ktoré sa vypočítali zo základných váh korekciou miery neodpovedí a kalibráciou na externé počty domácností podľa počtu členov v krajoch,
- osobné prierezové váhy, ktoré sa vypočítali zo základných váh kalibráciou na externé počty osôb podľa veku a pohlavia v krajoch. Použila sa integrovaná kalibrácia, t.j. pre každú domácnosť platí: prierezová váha domácnosti = osobná prierezová váha všetkých jej členov
- individuálne prierezové váhy pre všetkých členov domácnosti vo veku 16 rokov a viac,
- prierezové váhy detí pre premenné týkajúce sa starostlivosti o dieťa.

Pri imputácii údajov bola použitá deterministická imputácia skupinového priemeru.

ORGANIZÁCIA A PRIEBEH ZISŤOVANIA

Realizáciu štatistického zisťovania EU SILC zabezpečujú zamestnanci z odboru štatistiky životnej úrovne obyvateľstva ŠÚ SR v spolupráci s odborom štatistiky terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici.

Terénny zber údajov bol realizovaný vo vybraných domácnostiach prostredníctvom interných aj externých pracovníkov. Školenie opytovateľov sa v posledných rokoch realizuje formou videokonferencie. Údaje v teréne zisťujú opytovatelia, ktorí v prevažnej miere už v predchádzajúcich rokoch vykonávali zisťovanie EU SILC alebo v minulosti realizovali iné národné zisťovania.

Vyškoľených bolo 142 opytovateľov; na jedného opytovateľa pripadlo 15 až 20 domácností.

Školenie opytovateľov a vedúcich oddelení z jednotlivých pracovísk ŠÚ SR prebiehalo formou videoškolenia a bolo zamerané na metodickú a organizačnú stránku zisťovania.

Opytovateľ mal k dispozícii kontakt na príslušného vedúceho oddelenia z odboru štatistiky terénnych zisťovaní, aby mohli spolu konzultovať prípadné metodické nejasnosti alebo iné závažné problémy, ktoré sa môžu v priebehu zisťovania vyskytnúť. Následne sa podľa tejto doporučenej metodiky mohol riadiť, resp. ju aplikovať v teréne.

Opytovatelia zisťovali informácie o každej hospodáriacej domácnosti žijúcej vo vybranom dome, resp. byte v období od **5. apríla do 16. augusta 2021**. Prácu v teréne aj v roku 2021 ovplyvňovala globálna pandemická situácia COVID-19, ktorá spôsobovala vzhľadom na prijaté sprísnené opatrenia problémy, predovšetkým pri zbere údajov. Podmienky realizácie boli sťažené hlavne tým, že sa nedalo dopredu odhadnúť ako sa bude vyvíjať pandemická situácia, na ktorú bolo potrebné promptne reagovať. Zvýšené nároky boli kladené hlavne na organizáciu zisťovania, keď sa v niektorých najhoršie postihnutých oblastiach pristúpilo aj k dočasnému prerušeniu zisťovania. Z toho dôvodu museli opytovatelia pristupovať k zisťovaniu zodpovedne. Zber údajov vo vybraných domácnostiach uskutočnili priamo v domácnostiach, kde zisťovali požadované údaje na základe informácií jednotlivých osôb v domácnosti, pri dodržaní všetkých bezpečnostných nariadení a odporúčaní v súvislosti s výskytom Covid-19.

Opytovanie so zástupcom bolo povolené len vo výnimočných prípadoch (dočasná neprítomnosť, nespôsobilý odpovedať a pod.).

Pri zisťovaní EU SILC, podobne ako pri ostatných zisťovaniach v domácnostiach dostávali všetky vybrané domácnosti pred samotnou návštevou opytovateľa oficiálny list, kde okrem stručného vysvetlenia účelu a významu zisťovania bol uvedený aj telefonický a e-mailový kontakt priamo na opytovateľa a aj na príslušného vedúceho oddelenia z odboru štatistiky terénnych zisťovaní. V prípade, že domácnosti navrhnutý termín návštevy nevyhovoval, mohla si dohodnúť iný, pre ňu vhodnejší termín, aj s ohľadom na pandemickú situáciu. V prípade odmietnutia, nemohli byť tieto domácnosti nahradené inými.

Zisťovanie EU SILC je jedno z najnáročnejších zisťovaní aj vzhľadom na jeho panelový charakter. Opakovane je preto potrebné venovať zvýšenú pozornosť kvalite získaných údajov (možnosť porovnateľnosti údajov, ktoré boli zistené v predchádzajúcich rokoch).

Najčastejším spôsobom zberu údajov bol PAPI spôsob zberu, t.j. údaje sa zapisovali do papierových dotazníkov, ktoré slúžili aj ako vstupný podklad pre spracovanie údajov.

V zisťovaní EU SILC 2021 boli použité 3 typy dotazníkov:

SILC **1-01/A** - Zloženie domácnosti,

SILC **1-01/B** - Údaje za domácnosť,

SILC **1-01/C** - Údaje za osoby vo veku 16 rokov a viac.

Údaje, ktoré sú predmetom zisťovania:

Informácie o domácnostiach

- Identifikačné údaje (identifikačné číslo, región, rotačná skupina, stupeň urbanizácie, váha)
- Bývanie (typ obydľia, vlastnícky status, vlastníctvo predmetov dlhodobej spotreby, náklady na bývanie)
- Sociálne vylúčenie (nedoplatky, nepeňažné ukazovatele materiálnej deprivácie)
- Príjmy na úrovni domácnosti (celkový príjem domácnosti, príjem z prenájmu, sociálne príjmy, peňažné transfery medzi domácnosťami)

Informácie o osobách

- Identifikačné údaje (identifikačné číslo, číslo domácnosti, typ opytovania, váha)
- Základné údaje (demografické údaje, vzdelanie, zdravie, informácie o práci)
- Príjmy osôb vo veku 16 rokov a viac (príjem zo zamestnania, nepeňažný príjem, zisky alebo straty zo samostatne zárobkovej činnosti, sociálne príjmy, príspevky na vzdelanie)

VÝSTUPY

Výstupom zo zisťovania EU SILC je databáza údajov s presne zadefinovanými výstupmi, ktoré sú harmonizované medzi všetkými štátmi realizujúcimi zisťovanie EU SILC.

Databáza údajov pozostáva zo 4 základných súborov:

- súbor **D** (register domácností),
- súbor **R** (register osôb),
- súbor **H** (súbor s údajmi za všetky vyšetrené domácnosti),
- súbor **P** (súbor za všetky vyšetrené osoby vo veku 16 rokov a viac).

Okrem súborov, ktoré sa pravidelne zasielajú do Eurostatu, ŠÚ SR spracováva zo zisťovania aj obsahovo podrobnejšie výstupné súbory. Ide o súbory, ktoré okrem všetkých Eurostatom stanovených premenných, obsahujú aj podrobnejšiu štruktúru (napr. pomocné premenné, príjmové premenné, t. j. jednotlivé sociálne dávky, počet mesiacov poberania a pod.).

Základné informácie o zisťovaní vrátane vydaných publikácií z predchádzajúcich zisťovaní sú záujemcom k dispozícii na internetovej stránke Štatistického úradu SR www.statistics.sk (v časti Demografia a sociálne štatistiky, Príjmy, výdavky a životné podmienky) a na webovej stránke DATAcube. (datacube.statistics.sk/#/folder/sk/1001666).

ZÁVER

Predložená publikácia má za cieľ poskytnúť prehľad o vybraných indikátoroch chudoby a sociálneho vylúčenia, pre ktoré je zdrojom dát výberové štatistické zisťovanie EU SILC 2021 (*Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností*).

Takmer všetky indikátory, ktoré sa nachádzajú v tejto publikácii, vychádzajú pri meraní chudoby z ekvivalentného disponibilného príjmu domácností zadaného v zisťovaní EU SILC. Pre komplexnejšie pochopenie dopadov chudoby a sociálneho vylúčenia sú príjmové indikátory doplnené o analýzu príjmových nerovností a materiálnej a sociálnej deprivácie.

Na meranie cieľa v oblasti sociálneho začlenenia a boja proti chudobe bol stanovený indikátor multidimenzionálneho charakteru, tzv. indikátor miery rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia. Úlohou ŠÚ SR je prostredníctvom zisťovania EU SILC zabezpečiť jeho výpočet a umožniť tak monitorovanie jeho vývoja vo vzťahu k napĺňaniu národných cieľov do roku 2030 v kontexte Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.

Údaje zo zisťovania sú tak cenným zdrojom informácií pre dôležité rozhodnutia v oblasti riadenia sociálnej politiky, nastavenia programov začleňovania osôb ohrozených príjmovou chudobou a sociálnym vylúčením.

Vďaka ochote respondentov zúčastniť sa uvedeného zisťovania a odpovedať na otázky, ktorých znenie je harmonizované v rámci krajín EU-27, sme získali údaje, ktoré sú dôležité pri hodnotení životnej úrovne slovenských domácností, a to hlavne z pohľadu ich príjmovej a materiálnej situácie.

Touto cestou by sme chceli vyjadriť poďakovanie všetkým domácnostiam, ktoré s nami aktívne spolupracovali a zúčastnili sa zisťovania EU SILC, a to v niektorých prípadoch aj opakovane viac rokov. Vďaka nim môžeme sledovať a analyzovať životné podmienky domácností a ich členov nielen v súčasnosti, ale aj z dlhodobého hľadiska.

Podrobnejšie údaje zo zisťovania je možné nájsť na webovej stránke ŠÚ SR vo verejnej databáze DATAcube.

T A B U Ľ K Y

Tab.1 Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa krajov, EU SILC 2021

Vybrané údaje	Spolu za SR	Kraj							
		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Bansko-bystrický	Prešovský	Košický
Absolútne údaje (počet)									
Počet HD	1 852 059	245 997	191 263	208 839	247 712	218 788	240 183	237 454	261 823
Počet osôb	5 397 428	669 931	558 128	576 140	662 252	684 290	635 319	818 354	793 014
Počet dospelých osôb	4 126 952	512 854	437 535	459 598	524 867	523 086	493 309	595 463	580 240
Počet závislých detí	1 270 476	157 077	120 593	116 542	137 385	161 204	142 010	222 891	212 774
Počet pracujúcich	2 448 708	333 643	260 390	276 695	307 546	315 703	284 791	340 775	329 165
Počet nezamestnaných	214 296	12 734	20 889	12 841	19 759	22 939	32 489	50 835	41 810
Počet dôchodcov	1 108 583	142 292	118 717	133 229	150 646	135 203	135 800	146 445	146 251
Počet iných neaktívnych osôb	1 625 841	181 262	158 132	153 374	184 301	210 445	182 240	280 299	275 788
Relatívne údaje (%)									
Počet HD (v %)	100,0	13,3	10,3	11,3	13,4	11,8	13,0	12,8	14,1
Priemerný počet všetkých osôb	2,9	2,7	2,9	2,8	2,7	3,1	2,6	3,4	3,0
Priemerný počet dospelých osôb	2,2	2,1	2,3	2,2	2,1	2,4	2,1	2,5	2,2
Priemerný počet závislých detí	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,6	0,9	0,8
Priemerný počet pracujúcich	1,3	1,4	1,4	1,3	1,2	1,4	1,2	1,4	1,3
Priemerný počet nezamestnaných	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2
Priemerný počet dôchodcov	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Priemerný počet iných neaktívnych osôb	0,9	0,7	0,8	0,7	0,7	1,0	0,8	1,2	1,1

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube. (ps3801rr)

Tab.2 Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa typu domácnosti, EU SILC 2021

Vybrané údaje	Typ domácnosti								
	bez závislých detí				so závislými deťmi				
	jednočlenná domácnosť	dvojčlenná domácnosť - obaja vo veku pod 65 rokov	dvojčlenná domácnosť - aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	ostatné domácnosti	jeden rodič a najmenej 1 závislé dieťa	dvaja dospelí s 1 závislým dieťaťom	dvaja dospelí s 2 závislými deťmi	dvaja dospelí s 3 alebo viac závislými deťmi	ostatné domácnosti
Absolútne údaje (počet)									
Počet HD	297 253	247 488	267 797	295 885	37 821	193 254	247 562	56 571	208 430
Počet osôb	297 253	494 975	535 594	1 008 494	92 246	579 761	990 247	302 852	1 096 006
Počet dospelých osôb	297 253	494 975	535 594	1 008 494	37 821	386 507	495 124	113 142	758 043
Počet závislých detí	0	0	0	0	54 426	193 254	495 124	189 710	337 963
Počet pracujúcich	98 931	355 948	71 388	604 854	33 146	306 434	411 125	73 874	493 009
Počet nezamestnaných	10 452	21 827	8 612	43 757	5 215	20 862	22 526	19 024	62 021
Počet dôchodcov	180 281	67 407	441 509	274 165	1 240	8 129	5 937	1 699	128 217
Počet iných neakt. osôb	7 589	49 793	14 084	85 719	52 646	244 336	550 660	208 255	412 759
Relatívne údaje (%)									
Počet HD (v %)	16,0	13,4	14,5	16,0	2,0	10,4	13,4	3,1	11,3
Priemerný počet všetkých osôb	1,0	2,0	2,0	3,4	2,4	3,0	4,0	5,4	5,3
Priemerný počet dospelých osôb	1,0	2,0	2,0	3,4	1,0	2,0	2,0	2,0	3,6
Priemerný počet závislých detí	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	1,0	2,0	3,4	1,6
Priemerný počet pracujúcich	0,3	1,4	0,3	2,0	0,9	1,6	1,7	1,3	2,4
Priemerný počet nezamestnaných	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3
Priemerný počet dôchodcov	0,6	0,3	1,6	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6
Priemerný počet iných neaktívnych osôb	0,0	0,2	0,1	0,3	1,4	1,3	2,2	3,7	2,0

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube. (ps1801rs)

Tab.3 Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu členov domácnosti, EU SILC 2021

Vybrané údaje	Počet členov					
	1 - členná	2 - členná	3 - členná	4 - členná	5 - členná	6 a viac členná
Absolútne údaje (počet)						
Počet HD	297 253	538 309	407 401	386 844	134 436	87 815
Počet osôb	297 253	1 076 619	1 222 204	1 547 374	672 182	581 796
Počet dospelých osôb	297 253	1 053 594	1 002 804	982 284	434 632	356 386
Počet závislých detí	0	23 025	219 400	565 090	237 551	225 410
Počet pracujúcich	98 931	446 962	645 090	755 707	303 433	198 587
Počet nezamestnaných	10 452	33 644	46 964	60 387	18 920	43 929
Počet dôchodcov	180 281	510 156	202 780	82 902	66 439	66 025
Počet iných neaktívnych osôb	7 589	85 857	327 371	648 378	283 391	273 254
Relatívne údaje (%)						
Počet HD (v %)	16,0	29,1	22,0	20,9	7,3	4,7
Priemerný počet všetkých osôb	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0	6,6
Priemerný počet dospelých osôb	1,0	2,0	2,5	2,5	3,2	4,1
Priemerný počet závislých detí	0,0	0,0	0,5	1,5	1,8	2,6
Priemerný počet pracujúcich	0,3	0,8	1,6	2,0	2,3	2,3
Priemerný počet nezamestnaných	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,5
Priemerný počet dôchodcov	0,6	0,9	0,5	0,2	0,5	0,8
Priemerný počet iných neaktívnych osôb	0,0	0,2	0,8	1,7	2,1	3,1

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube. (ps1802rs)

Tab.4 Vybrané údaje za domácnosti a osoby podľa počtu závislých detí, EU SILC 2021

Vybrané údaje	Počet závislých detí					
	bez detí	1 dieťa	2 deti	3 deti	4 deti	5 a viac detí
Absolútne údaje (počet)						
Počet HD	1 108 422	332 587	326 088	64 337	14 070	6 555
Počet osôb	2 336 316	1 158 354	1 397 156	352 887	97 135	55 580
Počet dospelých osôb	2 336 316	825 767	744 980	159 875	40 856	19 159
Počet závislých detí	0	332 587	652 176	193 013	56 279	36 421
Počet pracujúcich	1 131 122	620 276	567 806	101 274	21 091	7 140
Počet nezamestnaných	84 648	53 079	40 926	12 872	14 601	8 171
Počet dôchodcov	963 361	66 747	57 230	17 830	2 560	855
Počet iných neaktívnych osôb	157 185	418 251	731 195	220 912	58 884	39 413
Relatívne údaje (%)						
Počet HD (v %)	59,8	18,0	17,6	3,5	0,8	0,4
Priemerný počet všetkých osôb	2,1	3,5	4,3	5,5	6,9	8,5
Priemerný počet dospelých osôb	2,1	2,5	2,3	2,5	2,9	2,9
Priemerný počet závislých detí	0,0	1,0	2,0	3,0	4,0	5,6
Priemerný počet pracujúcich	1,0	1,9	1,7	1,6	1,5	1,1
Priemerný počet nezamestnaných	0,1	0,2	0,1	0,2	1,0	1,2
Priemerný počet dôchodcov	0,9	0,2	0,2	0,3	0,2	0,1
Priemerný počet iných neaktívnych osôb	0,1	1,3	2,2	3,4	4,2	6,0

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube. (ps1803rs)

Tab.5 Domácnosti podľa typu obydľia, EU SILC 2021

Typ obydlia	Domácnosti spolu	Kraj							
		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Bansko-bystrický	Prešovský	Košický
Absolútne údaje (počet)									
Samostatný dom (rodinný dom)	848 154	40 559	100 844	96 974	137 251	108 737	105 437	141 284	117 069
Dvojdóm alebo terasovitý dom	26 053	2 177	1 938	3 421	1 914	2 742	7 052	4 392	2 417
Bytový dom s menej ako 10 bytmi	137 720	16 585	11 182	17 175	20 539	16 475	21 170	22 583	12 011
Bytový dom s 10 a viac bytmi	838 665	186 522	77 300	91 269	87 700	90 834	105 952	68 764	130 325
Iný druh bývania	1 466	155	0	0	308	0	572	431	0
Spolu	1 852 059	245 997	191 263	208 839	247 712	218 788	240 183	237 454	261 823
Relatívne údaje (%)									
Samostatný dom (rodinný dom)	45,8	16,5	52,7	46,4	55,4	49,7	43,9	59,5	44,7
Dvojdóm alebo terasovitý dom	1,4	0,9	1,0	1,6	0,8	1,3	2,9	1,8	0,9
Bytový dom s menej ako 10 bytmi	7,4	6,7	5,8	8,2	8,3	7,5	8,8	9,5	4,6
Bytový dom s 10 a viac bytmi	45,3	75,8	40,4	43,7	35,4	41,5	44,1	29,0	49,8
Iný druh bývania	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2	0,2	0,0
Spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.6 Domácnosti podľa vlastnickeho vzťahu k bytu/domu, EU SILC 2021

Vlastnícky vzťah	Domácnosti spolu	Kraj							
		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Bansko-bystrický	Prešovský	Košický
Absolútne údaje (počet)									
Majiteľ/ vlastník alebo ubytovanie poskytované bezplatne	1 737 110	216 615	178 859	199 979	228 754	206 774	229 720	223 443	252 966
Nájomník/ podnájomník alebo ubytovanie prenajímané za nižšiu cenu ako trhovú	114 949	29 381	12 405	8 859	18 958	12 015	10 464	14 011	8 857
Spolu	1 852 059	245 997	191 263	208 839	247 712	218 788	240 183	237 454	261 823
Relatívne údaje (%)									
Majiteľ/ vlastník alebo ubytovanie poskytované bezplatne	93,8	88,1	93,5	95,8	92,3	94,5	95,6	94,1	96,6
Nájomník/ podnájomník alebo ubytovanie prenajímané za nižšiu cenu ako trhovú	6,2	11,9	6,5	4,2	7,7	5,5	4,4	5,9	3,4
Spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.7 Subjektívne zhodnotenie zdravotného stavu osôb, EU SILC 2021

%

Škála odpovedí	Subjektívne zhodnotenie zdravotného stavu osôb							
	Spolu	podľa pohlavia		Spolu	podľa veku			
		muži	ženy		18 – 44	45 – 64	65 – 74	75 +
Veľmi dobré	19,4	21,8	17,1	19,4	35,6	8,3	1,3	0,7
Skôr dobré	45,0	46,1	43,9	45,0	51,9	48,3	29,9	12,8
Priemerné	22,2	19,9	24,3	22,2	8,5	29,5	44,1	34,1
Skôr zlé	10,4	9,4	11,3	10,4	2,9	11,2	19,6	38,0
Veľmi zlé	3,1	2,8	3,4	3,1	1,1	2,7	5,1	14,4
Spolu v %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.8 Obmedzenie aktivít osôb z dôvodu zdravotných problémov, EU SILC 2021

%

Škála odpovedí	Obmedzenie aktivít z dôvodu zdravotných problémov							
	Spolu	podľa pohlavia		Spolu	podľa veku			
		muži	ženy		18 – 44	45 – 64	65 – 74	75 +
Výrazne musel obmedziť	9,6	8,6	10,6	9,6	3,4	9,4	16,7	38,0
Čiastočne musel obmedziť	21,4	19,2	23,6	21,4	8,5	26,5	42,0	41,7
Nemusel obmedziť	68,9	72,2	65,8	68,9	88,1	64,1	41,3	20,3
Spolu v %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.9 Zhodnotenie chronického ochorenia osôb, EU SILC 2021

%

Odpoveď	Trpí chronickými chorobami alebo stavmi							
	Spolu	podľa pohlavia		Spolu	podľa veku			
		muži	ženy		18 – 44	45 – 64	65 – 74	75 +
Áno	35,6	31,7	39,1	35,6	14,8	41,9	65,7	83,3
Nie	64,4	68,3	60,9	64,4	85,2	58,1	34,3	16,7
Spolu v %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tab.10 Počet osôb pod hranicami chudoby podľa krajov, EU SILC 2021

Hranica chudoby	Počet osôb spolu	Kraj							
		Bratislavský	Trnavský	Trenčiansky	Nitriansky	Žilinský	Bansko-bystrický	Prešovský	Košický
Absolútne údaje (počet osôb)									
40% mediánu	185 113	7 658	8 587	6 473	9 002	5 305	34 195	68 202	45 691
50% mediánu	526 102	22 226	42 615	28 433	41 459	57 788	96 351	136 723	100 507
60% mediánu	661 855	27 022	55 351	33 531	54 212	84 703	121 384	157 501	128 151
70% mediánu	1 076 456	66 156	78 195	63 502	110 839	135 385	153 635	275 922	192 822
Spolu	5 397 428	669 931	558 128	576 140	662 252	684 290	635 319	818 354	793 014
Relatívne údaje (%)									
40% mediánu	3,4	1,1	1,5	1,1	1,4	0,8	5,4	8,3	5,8
50% mediánu	9,7	3,3	7,6	4,9	6,3	8,4	15,2	16,7	12,7
60% mediánu	12,3	4,0	9,9	5,8	8,2	12,4	19,1	19,2	16,2
70% mediánu	19,9	9,9	14,0	11,0	16,7	19,8	24,2	33,7	24,3

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube. (ps3810rs)

Tab.11 Počet osôb pod hranicami chudoby podľa typu domácnosti, EU SILC 2021

Hranica chudoby	Typy domácností								
	bez závislých detí				so závislými deťmi				
	jednočlenná domácnosť	dvojčlenná domácnosť - obaja vo veku pod 65 rokov	dvojčlenná domácnosť - aspoň jeden z nich vo veku 65 rokov a viac	ostatné domácnosti	jeden rodič a najmenej 1 závislé dieťa	dvaja dospelí s 1 závislým dieťaťom	dvaja dospelí s 2 závislými deťmi	dvaja dospelí s 3 alebo viac závislými deťmi	ostatné domácnosti
Absolútne údaje (počet osôb)									
40% mediánu	15 758	8 866	6 127	5 784	12 595	25 524	25 711	43 171	41 579
50% mediánu	47 667	26 646	27 154	45 622	27 598	56 688	88 537	98 865	107 326
60% mediánu	74 131	41 629	36 104	63 931	30 959	66 254	105 449	109 847	133 551
70% mediánu	112 726	61 408	57 447	105 206	53 307	113 574	184 730	178 476	209 583
Spolu	297 253	494 975	535 594	1 008 494	92 246	579 761	990 247	302 852	1 096 006
Relatívne údaje (%)									
40% mediánu	5,3	1,8	1,1	0,6	13,7	4,4	2,6	14,3	3,8
50% mediánu	16,0	5,4	5,1	4,5	29,9	9,8	8,9	32,6	9,8
60% mediánu	24,9	8,4	6,7	6,3	33,6	11,4	10,6	36,3	12,2
70% mediánu	37,9	12,4	10,7	10,4	57,8	19,6	18,7	58,9	19,1

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube. (ps1830rs)

Tab.12 Počet osôb pod hranicami chudoby podľa počtu členov domácnosti, EU SILC 2021

Hranica chudoby	Počet členov					
	1-členná	2-členná	3-členná	4-členná	5-členná	6 a viac členná
Absolútne údaje (počet osôb)						
40% mediánu	15 758	20 435	36 739	30 943	14 215	67 026
50% mediánu	47 667	64 449	107 922	119 411	71 822	114 832
60% mediánu	74 131	91 494	124 717	148 291	80 664	142 558
70% mediánu	112 726	139 456	205 968	262 940	150 754	204 612
Spolu	297 253	1 076 619	1 222 204	1 547 374	672 182	581 796
Relatívne údaje (%)						
40% mediánu	5,3	1,9	3,0	2,0	2,1	11,5
50% mediánu	16,0	6,0	8,8	7,7	10,7	19,7
60% mediánu	24,9	8,5	10,2	9,6	12,0	24,5
70% mediánu	37,9	13,0	16,9	17,0	22,4	35,2

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube. (ps1831rs)

Tab.13 Počet osôb pod hranicami chudoby podľa počtu závislých detí, EU SILC 2021

Hranica chudoby	Počet závislých detí					
	bez detí	1 dieťa	2 deti	3 deti	4 deti	5 a viac detí
<i>Absolútne údaje (počet osôb)</i>						
40% mediánu	36 535	35 073	39 142	15 152	30 033	29 180
50% mediánu	147 089	97 457	133 766	67 493	48 039	32 258
60% mediánu	215 795	113 135	157 854	82 265	54 362	38 444
70% mediánu	336 787	190 949	272 444	162 047	74 270	39 958
<i>Spolu</i>	<i>2 336 316</i>	<i>1 158 354</i>	<i>1 397 156</i>	<i>352 887</i>	<i>97 135</i>	<i>55 580</i>
<i>Relatívne údaje (%)</i>						
40% mediánu	1,6	3,0	2,8	4,3	30,9	52,5
50% mediánu	6,3	8,4	9,6	19,1	49,5	58,0
60% mediánu	9,2	9,8	11,3	23,3	56,0	69,2
70% mediánu	14,4	16,5	19,5	45,9	76,5	71,9

Zdroj: ŠÚ SR, DATAcube. (ps1832rs)

Tab.14 Spoločné prierezové indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2010 až 2021

Indikátor		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch												
1	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - celkom	12,0	13,0	13,2	12,8	12,6	12,3	12,7	12,4	12,2	11,9	11,4	12,3
2	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži celkom	11,7	12,8	13,2	12,8	12,7	12,1	12,7	12,4	12,2	11,6	11,1	11,7
3	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy celkom	12,2	13,1	13,3	12,9	12,6	12,4	12,8	12,3	12,3	12,1	11,7	12,8
4	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 0 - 17 roční	18,8	21,2	21,9	20,3	19,2	20,1	20,8	19,9	20,5	19,0	17,0	17,6
5	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 18 - 24 roční	14,7	14,8	14,4	15,1	14,7	12,8	14,8	14,5	14,0	14,7	13,0	14,6
6	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 25 - 49 roční	11,4	12,6	12,4	12,4	12,1	11,9	12,5	11,8	11,3	10,4	10,2	11,3
7	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 50 - 64 roční	8,7	10,6	10,9	10,0	11,5	10,3	10,0	9,6	10,2	9,6	9,8	9,7
8	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 65 +	7,7	6,3	7,8	6,0	6,2	5,6	5,7	6,9	6,4	8,7	9,5	10,3
9	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži 18 - 24 roční	14,7	14,3	13,0	15,7	14,0	12,0	11,2	12,6	12,9	14,9	13,0	14,0
10	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži 25 - 49 roční	11,3	12,7	12,4	11,7	12,0	12,0	12,4	11,4	10,4	9,5	9,8	10,9
11	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži 50 - 64 roční	9,0	10,4	10,7	10,1	12,9	11,6	11,5	10,9	11,0	10,3	10,2	9,9
12	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži 65+	3,9	3,4	5,9	3,3	4,1	3,4	4,3	4,9	5,2	6,1	7,3	6,8
13	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy 18 - 24 ročné	14,7	15,4	16,0	14,5	15,4	13,6	18,5	16,5	15,1	14,6	13,0	15,2
14	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy 25 - 49 ročné	11,5	12,4	12,4	13,1	12,3	11,9	12,6	12,3	12,1	11,3	10,6	11,8
15	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy 50 - 64 ročné	8,4	10,7	11,0	9,9	10,2	9,2	8,6	8,3	9,4	8,9	9,4	9,5
16	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy 65+	10,1	8,2	9,0	7,6	7,5	7,0	6,5	8,3	7,1	10,5	10,9	12,6
	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - podľa ekonomickej aktivity												
17	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - pracujúci	5,7	6,3	6,2	5,7	5,7	6,0	6,5	6,3	6,0	4,4	5,2	6,7
18	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - nezamestnaný	41,1	42,6	44,6	43,8	48,7	45,5	47,6	49,2	51,0	56,7	56,1	52,6
19	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - dôchodca	6,7	6,3	7,7	6,6	6,7	6,2	6,0	7,6	7,0	8,6	9,6	10,1
20	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - iná neaktívna osoba	16,5	18,5	17,9	17,4	16,7	15,7	19,8	19,6	19,8	19,5	20,9	17,4
21	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži, pracujúci	5,9	6,7	6,6	5,9	6,1	6,5	6,9	6,8	6,2	5,2	6,0	7,2
22	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži, nezamestnaní	42,3	42,3	45,9	48,5	53,6	48,5	49,8	53,2	54,9	60,3	61,5	55,8
23	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži, dôchodcovia	3,9	3,6	5,8	4,4	5,3	4,4	4,9	6,2	5,8	6,5	7,4	7,1

Tab.14 Spoločné prierezoové indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2010 až 2021

1 .pokračovanie

Indikátor		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
24	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - muži, iné neaktívne osoby	15,1	17,0	15,0	16,0	14,7	14,1	17,4	17,0	16,9	14,2	19,4	14,3
25	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy, pracujúce	5,4	5,9	5,6	5,5	5,3	5,5	6,0	5,8	5,8	3,4	4,2	6,0
26	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy, nezamestnané	39,7	42,9	43,2	39,0	43,7	42,0	45,2	45,1	46,6	52,6	50,7	48,7
27	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy, dôchodkyne	8,2	7,7	8,8	7,8	7,5	7,3	6,8	8,6	7,8	10,1	11,0	12,2
28	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - ženy, iné neaktívne osoby	17,6	19,7	20,3	18,4	17,9	16,6	21,2	21,0	21,4	22,1	21,8	19,0
	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - podľa typu domácnosti												
29	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jednotlivec, < 65 rokov	23,4	25,1	24,1	21,3	20,4	21,2	22,7	25,8	23,0	22,4	18,9	20,8
30	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jednotlivec, 65+	15,2	12,4	14,7	10,0	11,1	9,4	9,0	11,9	12,4	20,1	27,6	28,5
31	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jednotlivec, muž	22,2	23,7	23,5	19,6	20,6	20,7	21,9	25,1	20,6	22,9	26,1	24,8
32	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jednotlivec, žena	17,9	16,8	17,5	14,0	13,3	12,0	12,2	14,5	15,4	20,2	22,6	25,0
33	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, bez detí, obaja vo veku < 65	7,8	7,4	9,1	8,8	9,9	9,0	8,1	7,2	9,5	7,2	8,6	8,4
34	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, bez detí, aspoň jeden z nich 65+	4,6	3,2	4,6	3,8	4,9	4,5	2,5	4,0	3,6	5,2	5,3	6,7
35	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - jeden rodič, najmenej 1 dieťa	25,0	26,4	27,5	30,1	30,6	29,9	33,6	37,3	36,7	32,1	33,9	33,6
36	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, 1 dieťa	12,0	13,2	12,4	10,0	13,2	9,2	10,5	9,8	11,4	10,3	11,0	11,4
37	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, 2 deti	11,0	13,1	14,3	13,2	11,4	14,7	14,8	14,7	14,5	10,2	10,3	10,6
38	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - 2 dospelí, 3+ deti	29,8	32,6	35,1	29,9	28,4	32,9	34,8	35,4	36,7	37,8	37,1	36,3
39	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - domácnosti bez detí	8,1	7,9	9,0	7,5	8,6	7,9	7,2	7,6	7,3	7,9	8,0	9,2
40	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - domácnosti s deťmi	15,0	16,8	16,5	16,3	16,0	15,7	17,2	16,2	16,1	15,2	14,4	14,6

Tab.14 Spoločné prierezové indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2010 až 2021

2 .pokračovanie

Indikátor		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - podľa typu vlastníctva obydlia												
41	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - vlastník alebo ubytovanie bezplatné	10,9	12,4	12,4	11,8	11,6	11,4	12,0	11,2	11,0	10,6	10,2	10,5
42	Miera rizika chudoby po sociálnych transferoch - nájomca	23,3	18,9	22,9	23,9	24,1	20,5	19,7	24,4	27,0	27,0	28,3	40,1
	Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca												
43	Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (EUR)	3 670	3 784	4 156	4 042	4 086	4 158	4 171	4 310	4 477	4 872	5 222	5 084
44	Hranica rizika chudoby - domácnosť jednotlivca (PPS)	5 041	5 282	5 744	5 751	5 883	6 132	6 266	6 475	6 416	6 302	6 046	5 886
	Hranica rizika chudoby - 2 dospelí, 2 deti												
45	Hranica rizika chudoby - 2 dospelí, 2 deti (EUR)	7 707	7 945	8 728	8 489	8 580	8 732	8 758	9 051	9 402	10 230	10 966	10 676
46	Hranica rizika chudoby - 2 dospelí, 2 deti (PPS)	10 586	11 092	12 063	12 078	12 354	12 877	13 158	13 597	13 473	13 234	12 696	12 361
47	Nerovnomernosť príjmového rozdelenia S80/S20 pomer príjmov horného a dolného kvintilu	3,8	3,8	3,7	3,6	3,9	3,5	3,6	3,5	3,0	3,3	3,0	3,2
	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby												
48	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - celkom	25,7	22,8	20,5	24,1	29,0	28,9	26,1	26,0	25,6	25,2	23,7	27,7
49	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - muži celkom	28,0	24,5	20,5	25,5	30,7	32,6	27,8	28,8	26,0	27,9	25,7	27,9
50	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - ženy celkom	24,3	21,0	20,6	23,0	26,1	25,5	24,3	23,9	22,9	23,1	21,3	27,5
51	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - 0 -17 roční	33,8	25,5	24,0	29,8	31,9	29,9	31,6	30,3	26,1	27,9	29,2	28,7
52	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - 18 - 64 roční	26,5	24,2	21,2	24,4	29,5	31,1	26,4	28,0	26,0	27,5	25,6	27,5
53	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - 65+	7,1	8,3	12,4	7,9	10,5	10,4	10,3	9,6	7,4	12,4	12,8	26,6
54	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - muži 18 - 64 roční	27,6	25,5	21,2	24,9	30,5	34,0	27,1	29,7	26,3	28,7	26,1	27,7
55	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - muži 65+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25,3
56	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - ženy 18 - 64 ročné	26,1	22,8	21,4	24,1	29,0	28,7	26,1	25,0	25,1	26,1	23,7	27,4
57	Relatívny prepád mediánu príjmov v riziku chudoby - ženy 65+	9,0	10,8	14,1	9,3	10,5	9,8	9,8	9,7	8,6	12,6	11,9	27,4

Tab.14 Spoločné prierezné indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2010 až 2021

3 .pokračovanie

Indikátor		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Pred sociálnymi transfermi, okrem starobných a pozostalostných dávok												
58	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - celkom	19,8	19,5	20,0	20,1	19,6	19,0	18,4	17,5	17,7	19,2	19,0	21,6
59	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži celkom	19,9	19,4	20,2	20,0	19,3	18,7	18,1	17,5	17,3	18,7	18,5	21,4
60	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy celkom	19,7	19,7	19,8	20,1	19,9	19,3	18,7	17,5	18,0	19,6	19,5	21,8
61	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 0-17 roční	29,3	29,7	31,2	30,6	30,1	32,2	29,2	27,5	28,6	29,1	27,5	31,7
62	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 18-64 roční	19,1	19,0	19,1	19,3	19,1	17,7	17,6	16,5	16,4	17,7	17,9	20,6
63	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 65+	11,9	10,2	11,7	9,6	9,0	7,9	8,1	10,0	9,8	13,4	14,2	14,1
64	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži 18-64 roční	19,4	18,9	19,2	19,0	19,0	17,7	17,5	16,4	16,1	17,3	17,6	20,3
65	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži 65+	7,8	6,7	8,6	6,4	6,6	5,8	6,3	7,5	7,1	10,0	11,5	11,1
66	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy 18-64 ročné	18,7	19,0	19,0	19,7	19,2	17,7	17,7	16,5	16,7	18,2	18,2	20,8
67	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy 65+	14,5	12,3	13,6	11,4	10,5	9,2	9,2	11,5	11,5	15,6	16,1	16,1
	Pred sociálnymi transfermi, vrátane starobných a pozostalostných dávok												
68	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - celkom	38,2	38,3	37,9	38,0	38,0	38,1	37,9	37,4	37,1	37,2	37,4	41,5
69	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži celkom	35,4	35,3	35,0	35,1	35,6	35,5	35,2	35,3	35,0	34,9	35,7	40,2
70	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy celkom	40,9	41,2	40,5	40,8	40,2	40,7	40,5	39,5	39,1	39,4	39,1	42,8
71	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 0 -17 roční	34,8	35,3	36,1	34,6	35,2	37,6	35,1	35,3	35,7	35,0	32,6	38,0
72	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 18-64 roční	29,8	29,8	29,4	30,1	28,8	28,9	28,8	28,1	27,6	27,1	27,1	32,0
73	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - 65+	86,9	85,6	83,3	83,7	83,6	84,0	84,0	81,8	79,7	81,7	79,5	82,2
74	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži 18-64 roční	28,1	28,1	27,7	28,3	28,0	27,7	27,6	27,3	26,9	25,8	26,4	31,5
75	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - muži 65+	86,9	84,6	83,0	84,0	83,9	85,3	84,7	80,9	79,4	83,1	82,7	84,3
76	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy 18-64 ročné	31,4	31,5	31,1	31,9	29,6	30,0	30,0	28,9	28,3	28,3	27,9	32,4
77	Miera rizika chudoby pred sociálnymi transfermi - ženy 65+	86,9	86,1	83,5	83,6	83,4	83,1	83,6	82,4	79,9	80,9	77,3	80,8
78	Gini koeficient	25,9	25,7	25,3	24,2	26,1	23,7	24,3	23,2	20,9	22,8	20,9	21,8
79	Relatívny pomer mediánu príjmov osôb vo veku 65+	0,83	0,86	0,81	0,90	0,91	0,91	0,91	0,89	0,90	0,85	0,86	0,76
80	Agregovaný pomer kompenzácie	0,61	0,62	0,56	0,61	-	-	-	-	-	-	-	-

Tab.14 Spoločné prierezné indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2010 až 2021

4 .pokračovanie

Indikátor		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005)													
81	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - celkom	2,6	2,7	2,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
82	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - muži	2,8	2,9	2,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
83	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - ženy	2,5	2,6	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
84	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - 0 -17 roční	5,2	4,3	4,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
85	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - 18-64 roční	2,5	2,9	2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
86	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2005) - 65+	0,3	0,1	0,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008)													
87	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - celkom	7,3	7,0	6,0	7,4	8,1	7,6	7,3	6,6	6,1	5,0	4,3	5,0
88	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - muži	7,3	7,2	6,0	7,7	8,5	7,9	7,5	6,9	6,2	5,4	4,5	4,9
89	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - ženy	7,3	6,9	6,0	7,2	7,8	7,3	7,1	6,2	6,0	4,6	4,1	5,1
90	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - 0 -17 roční	12,7	12,0	11,1	13,3	13,2	13,0	13,1	11,5	10,9	8,9	7,8	7,9
91	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - 18-64 roční	7,1	7,0	5,7	7,1	8,2	7,4	6,9	6,3	5,7	4,9	4,2	4,5
92	Miera rizika chudoby zakotvená v čase (2008) - 65+	1,9	1,2	1,1	1,0	1,5	1,3	1,3	1,5	1,9	1,1	1,2	3,6
Miera materiálnej deprivácie													
93	Miera materiálnej deprivácie - celkom	24,9	22,0	22,7	23,4	22,2	20,3	19,1	16,4	17,2	15,2	12,6	-
94	Miera materiálnej deprivácie - muži	23,9	20,8	21,5	22,5	21,6	19,4	18,4	15,9	16,4	14,4	12,0	-
95	Miera materiálnej deprivácie - ženy	25,7	23,1	23,9	24,3	22,7	21,2	19,7	16,9	18,0	15,9	13,9	-
96	Miera materiálnej deprivácie - 0 -17 roční	28,9	23,7	23,9	25,5	24,8	22,3	20,9	17,8	18,9	15,3	12,9	-
97	Miera materiálnej deprivácie - 18-64 roční	23,3	21,3	21,5	22,2	20,7	18,8	17,7	14,9	15,8	14,3	11,7	-
98	Miera materiálnej deprivácie - 65+	28,2	23,5	27,4	26,5	25,4	25,0	22,9	21,3	21,5	18,9	15,4	-
Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie													
99	Miera materiálnej deprivácie - celkom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,7
100	Miera materiálnej deprivácie - muži	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,7
101	Miera materiálnej deprivácie - ženy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,7

Tab.14 Spoločné prierezné indikátory Európskej únie založené na prierezovej zložke EU SILC 2010 až 2021

dokončenie

Indikátor		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
102	Miera materiálnej deprivácie - 0 -17 roční												7,4
103	Miera materiálnej deprivácie - 18-64 roční	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,2
104	Miera materiálnej deprivácie - 65+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,7
105	Priemer ekvivalentného disponibilného príjmu (EUR)	6 785	6 979	7 549	7 266	7 484	7 293	7 391	7 491	7 872	8 523	9 003	8 800
106	Medián ekvivalentného disponibilného príjmu (EUR)	6 117	6 306	6 926	6 737	6 809	6 930	6 951	7 183	7 462	8 119	8 703	8 473
107	Hranica rizika chudoby (EUR)	3 670	3 784	4 156	4 042	4 086	4 158	4 171	4 310	4 477	4 872	5 222	5 084

Metodické vysvetlivky

METODICKÉ VYSVETLIVKY ZISŤOVANÝCH ÚDAJOV

1/ Domácnosti

Jednotkami zisťovania sú súkromné domácnosti alebo členovia súkromných domácností.

Člen domácnosti je osoba, ktorá má obvyklé bydlisko v súkromnej domácnosti;

Súkromná domácnosť jednotlivca je súkromná domácnosť, v ktorej osoba obvykle býva sama v samostatnej obytnej jednotke alebo obýva ako podnájomník samostatnú miestnosť alebo miestnosti v obytnej jednotke, ale spolu s ostatnými obyvateľmi danej obytnej jednotky netvorí viacčlennú domácnosť;

Viacčlenná súkromná domácnosť je súkromná domácnosť, v ktorej skupina dvoch alebo viacerých osôb obvykle býva spoločne v obytnej jednotke alebo v časti obytnej jednotky a s ostatnými členmi domácnosti sa delí o príjmy alebo výdavky domácnosti;

Všetky osoby, ktoré majú obvyklé bydlisko vo viacčlennej súkromnej domácnosti, sa bez ohľadu na to, či majú príbuzenský vzťah s ostatnými členmi súkromnej domácnosti, považujú za členov viacčlennej súkromnej domácnosti, ak sa s inými členmi domácnosti delia o príjmy alebo výdavky domácnosti.

Spolubývajúcí, ktorí bývajú v obytnej jednotke na základe spoločného užívania obydľia a delia sa len o výdavky týkajúce sa obydľia, ale nedelia sa o príjmy domácnosti, nepovažujú sa za súčasť viacčlennej súkromnej domácnosti obývajúcej túto obytnú jednotku, aj keď sa delia o niektoré iné vedľajšie výdavky domácnosti.

Hospodáriace domácnosti (HD) - sú súkromné domácnosti tvorené osobami v byte, ktoré spoločne žijú a spoločne hospodária, vrátane spoločného zabezpečovania životných potrieb. Za znak spoločného hospodárenia sa považuje spoločná úhrada základných výdavkov domácnosti (strava, úhrada nákladov za bývanie, elektrina, plyn a pod.).

Osobou na čele hospodáriacej domácnosti (HD) - je osoba, ktorá sa prevažnou mierou podieľa na úhrade základných výdavkov domácnosti. Osobou na čele HD môže byť označená iba jedna osoba.

2/ Počet závislých detí

Závislé dieťa - je definované ako osoba, ktorá je členom domácnosti a ktorej vek je menej ako 18 rokov alebo je vo veku od 18 do 24 rokov, ekonomicky neaktívna a bývajúca aspoň s jedným rodičom.

3/ Ekonomická aktivita

Pracujúci - je osoba, ktorá pracuje za mzdu/plat alebo iný druh odmeny, vyplatenej vo forme peňažnej alebo naturálnej. Za pracujúcich sa považujú zamestnanci, podnikatelia, samostatne zárobkovo činné osoby a vypomáhajúci členovia domácnosti v rodinnom podniku. Patria sem aj pracujúci dôchodcovia a ženy na materskej dovolenke.

Nezamestnaný - každá osoba vo veku 15 - 64 rokov, ktorá síce nemá žiadnu platenú prácu, ale aktívne sa podieľa na tom, aby si ju našla..

Tieto osoby môžu, ale nemusia byť evidované na úradoch práce ako uchádzači o zamestnanie.

Každá osoba, ktorá poberá dávku v nezamestnanosti sa považuje za nezamestnanú, vrátane absolventov škôl, ktorí vykonávajú tzv. absolventskú prax.

Starobný dôchodca, osoba v predčasnom dôchodku - je osoba na dôchodku, alebo na predčasnom dôchodku ak zanechala prácu z dôvodu veku.

Osoba by mala byť označená ako dôchodca alebo osoba v predčasnom dôchodku len vtedy, ak je jedinou príčinou tohto statusu dosiahnutý vek.

Iná neaktívna osoba - patria sem osoby mladšie ako 15 rokov, študenti, ženy v domácnosti, dôchodcovia, ľudia žijúci z vlastného majetku, ľudia, ktorí pre chorobu nemôžu pracovať alebo si nehľadajú prácu zo subjektívneho dôvodu. K ekonomicky neaktívnemu obyvateľstvu teda zaraďujeme ľudí, ktorí prácu nemajú a ani sa z akéhokoľvek dôvodu nepodieľajú na jej hľadaní.

4/ Bývanie

Obydlie alebo obytná jednotka je budova, jej časť, obytné priestory alebo iné priestory určené na bývanie a zahŕňa „byty“ a „iné obytné jednotky“ .

Typ obydli

Samostatný (rodinný) dom - je dom, ktorý nemá spoločné múry s inými domami.

Dvojdom - je dom, v ktorom sú aspoň dva byty a tieto majú spoločnú aspoň jednu stenu stavby.

Terasovitý dom - je dom, v ktorom sú byty spojené aspoň jednou stenou, pričom nie sú na jednej úrovni cesty.

Bytový dom - má viac bytov prístupných zo spoločnej chodby alebo schodišťa, pričom počet podlaží nie je rozhodujúci. Patria sem aj vily nespĺňajúce podmienky rodinného domu.

Pod iným druhom ubytovania - sa rozumejú byty v budovách, ktoré sa používajú na iný účel ako na bývanie (materské školy, školy, atď.).

Vlastnícky status

Vlastník bytu - musí byť členom domácnosti a vlastniť nadobúdaciú listinu nezávisle na tom, či je dom celý zaplatený alebo nie.

Nájomca, podnájomník - patria sem nájomcovia v družstevných bytoch, štátnych bytoch, tiež v služobných a podnikových bytoch, ak platia nájomné v plnej výške. Patria sem tiež podnájomníci bez ohľadu na to, akú časť nájomného platia.

Ubytovanie poskytované za cenu nižšiu ako je trhová - zahŕňa:

- (a) nájom sociálnych bytov,
- (b) nájom za zníženú cenu od zamestnávateľa,
- (c) aktuálne nájomné pevne stanovené zákonom,
- (d) refundované nájomné z dávok na ubytovanie alebo z iných zdrojov.

Ubytovanie je poskytované bezplatne - nájomné sa neplatí, napr. ubytovanie je poskytnuté zamestnávateľom zadarmo alebo sa poskytuje zadarmo zo súkromných zdrojov (príbuzní).

5/ Zdravie

Všeobecné zdravie - predstavuje zahrnutie rôznych dimenzií zdravia, t.j. fyzických, sociálnych a emocionálnych funkcií a biomedicínskych znakov a symptómov, keď

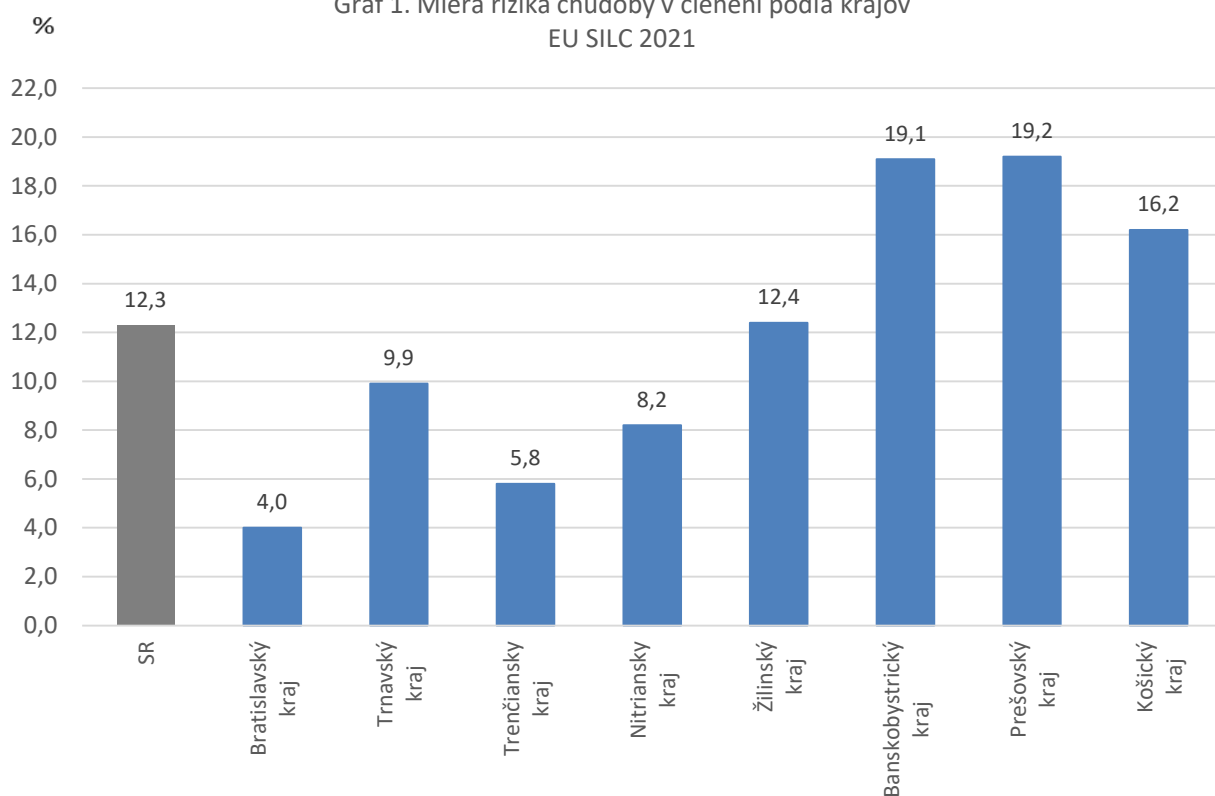
respondovaná osoba hodnotila svoj zdravotný stav zo subjektívneho hľadiska. Zdravotný stav sa nevzťahuje k veku. Dočasné (prechodné) zdravotné problémy sa nebrali do úvahy.

Pri obmedzení aktivít zo zdravotných dôvodov respondovaná osoba subjektívne ohodnotí, či je obmedzovaná v bežných činnostiach nejakými pretrvávajúcimi fyzickými alebo mentálnymi zdravotnými problémami, chorobou alebo invaliditou oproti všeobecnému štandardu populácie.

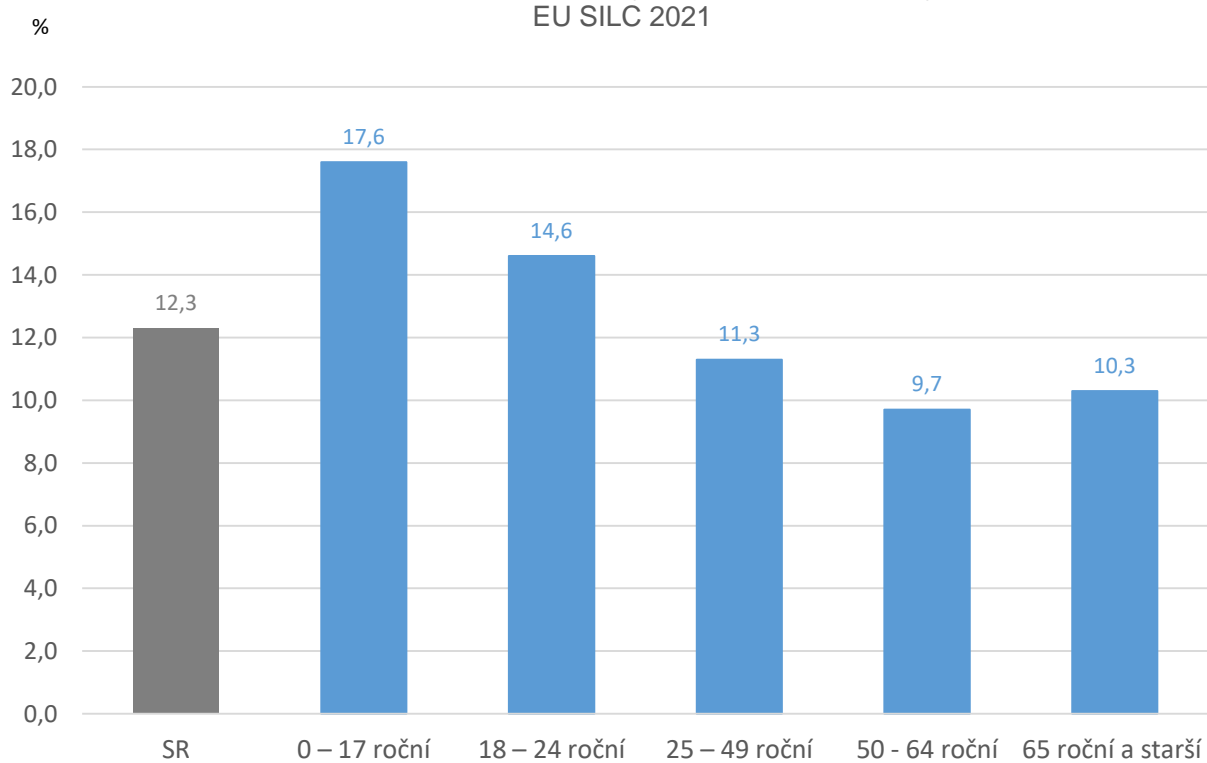
Pri chronických stavoch išlo o trvalý stav, pri ktorom sa dá očakávať, že bude vyžadovať dlhodobé obdobie kontrolovania, pozorovania alebo starostlivosti. Patria sem aj opakované problémy, ktoré sú sezónneho alebo nesúvislého charakteru, ale aj dôsledky zranení/úrazov, vrodených chýb a pod.

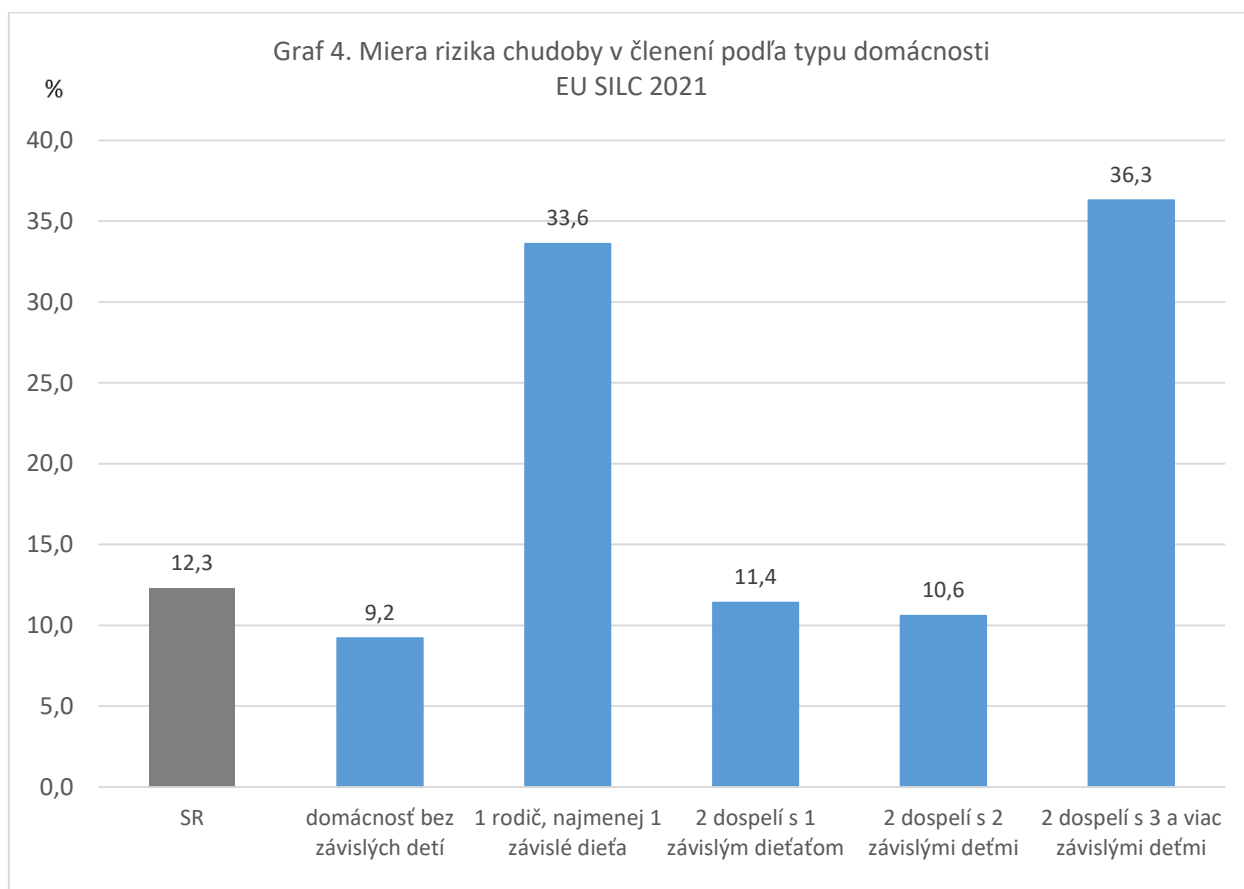
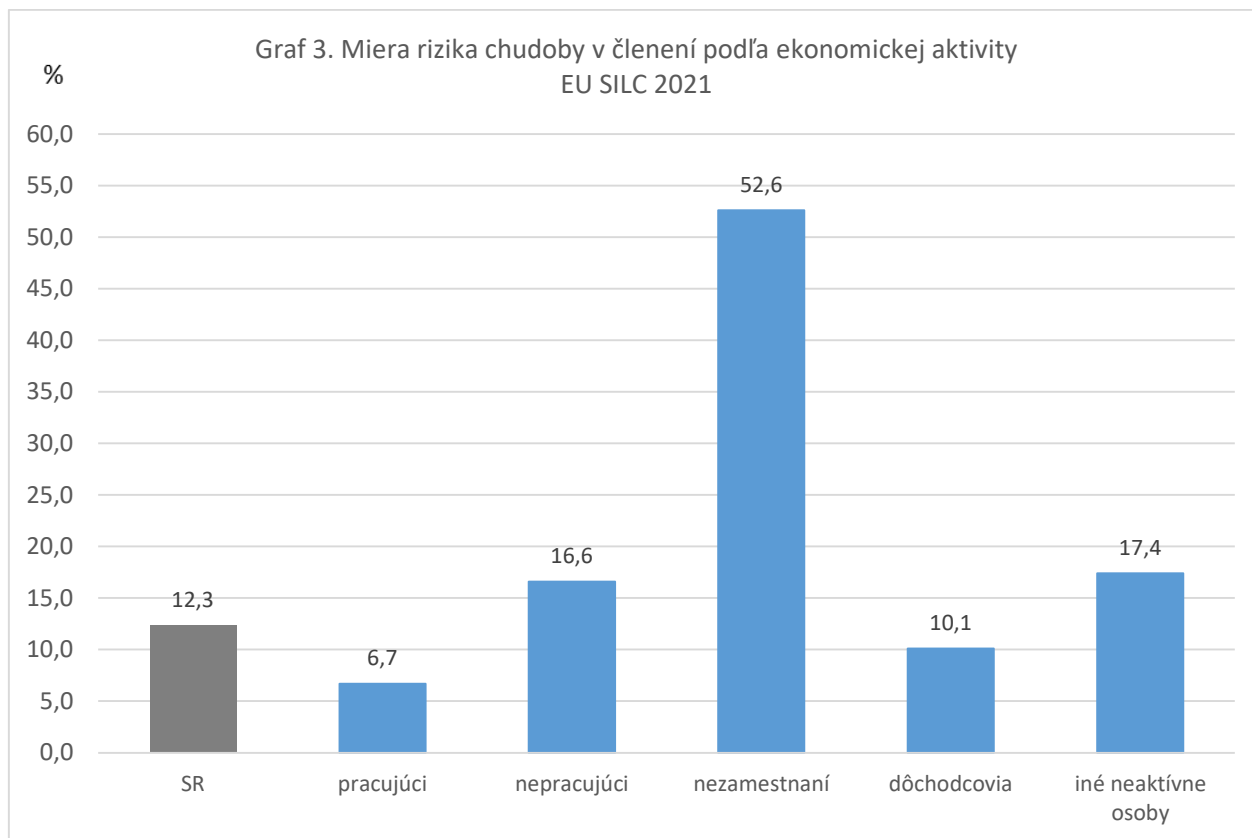
G R A F Y

Graf 1. Miera rizika chudoby v členení podľa krajov
EU SILC 2021

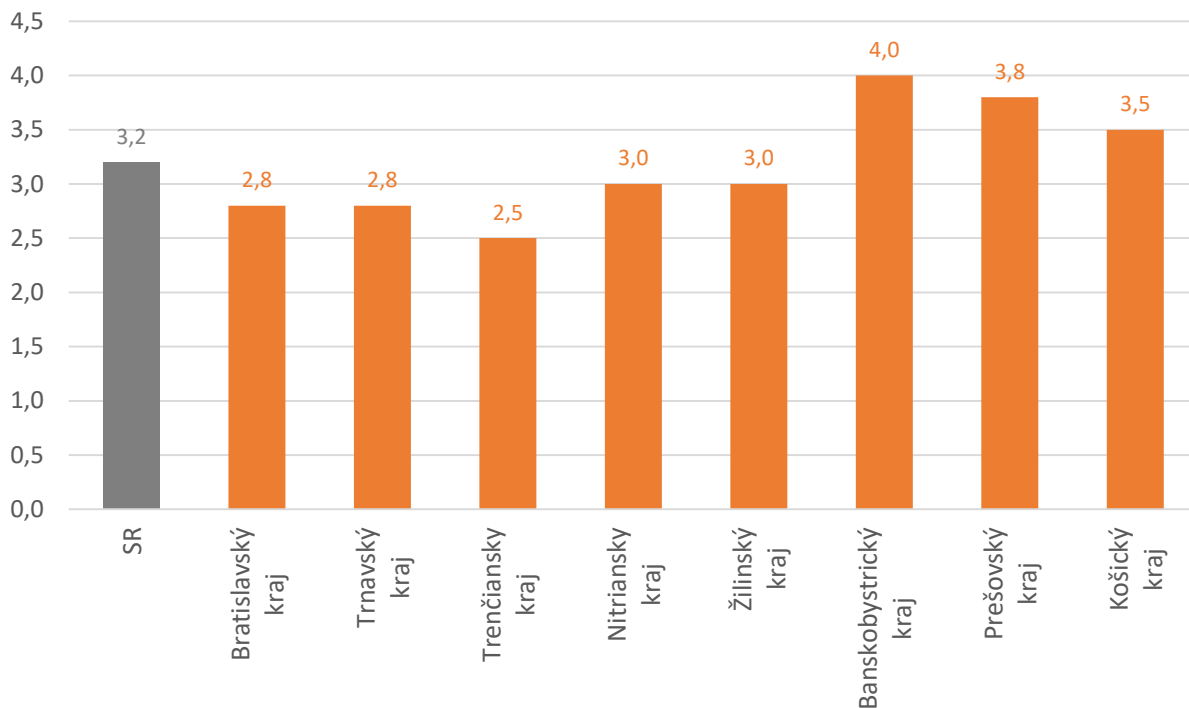

Graf 2. Celková miera rizika chudoby v členení podľa vekových skupín
EU SILC 2021

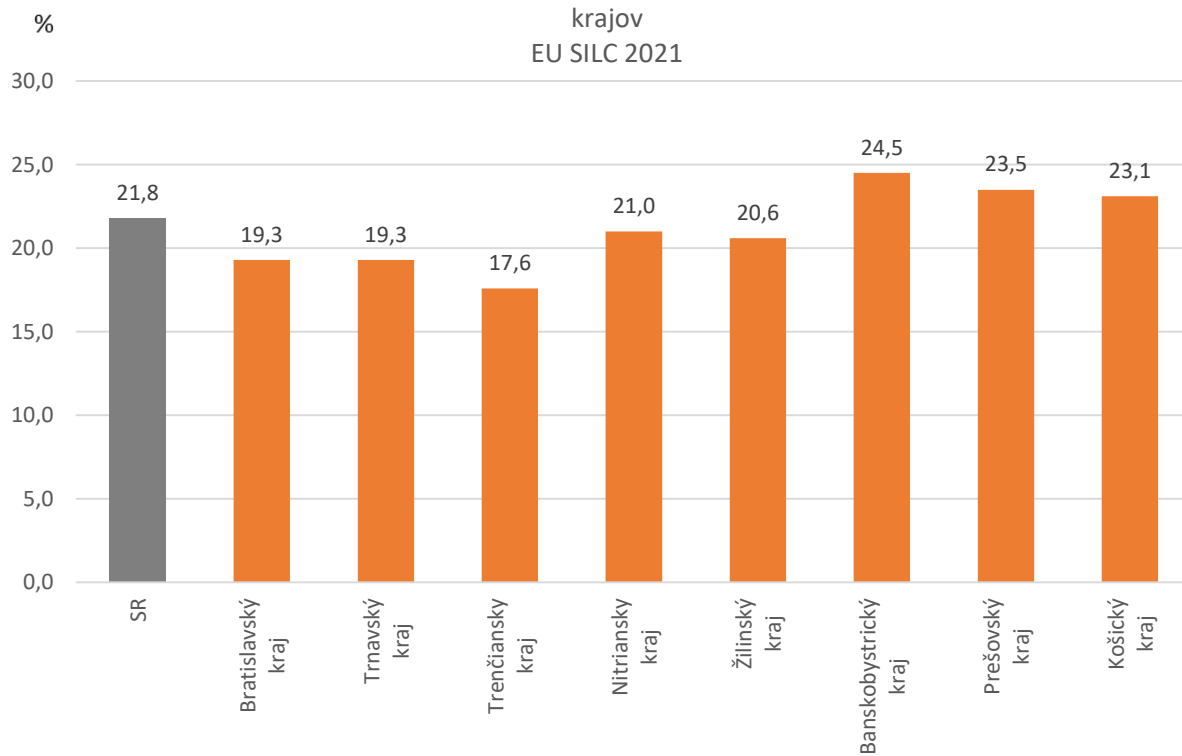

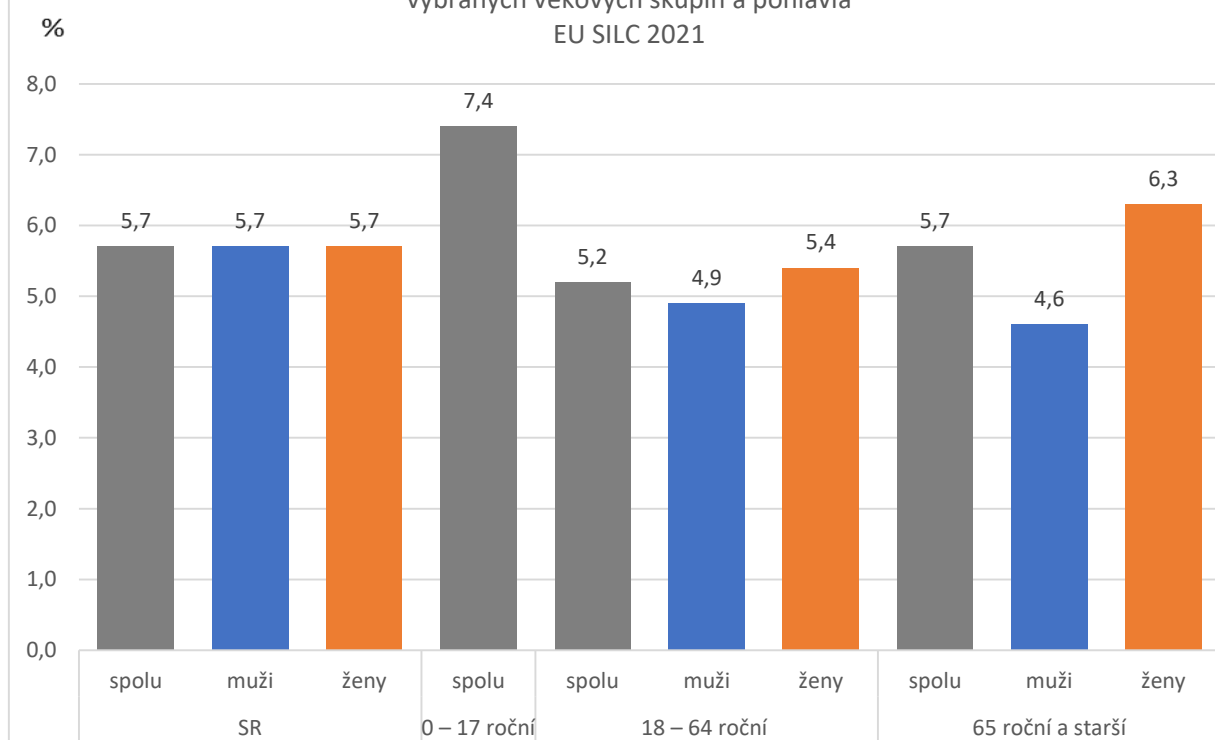
Graf 5. Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 pomer príjmov
horného a dolného kvintilu v členení podľa krajov
EU SILC 2021

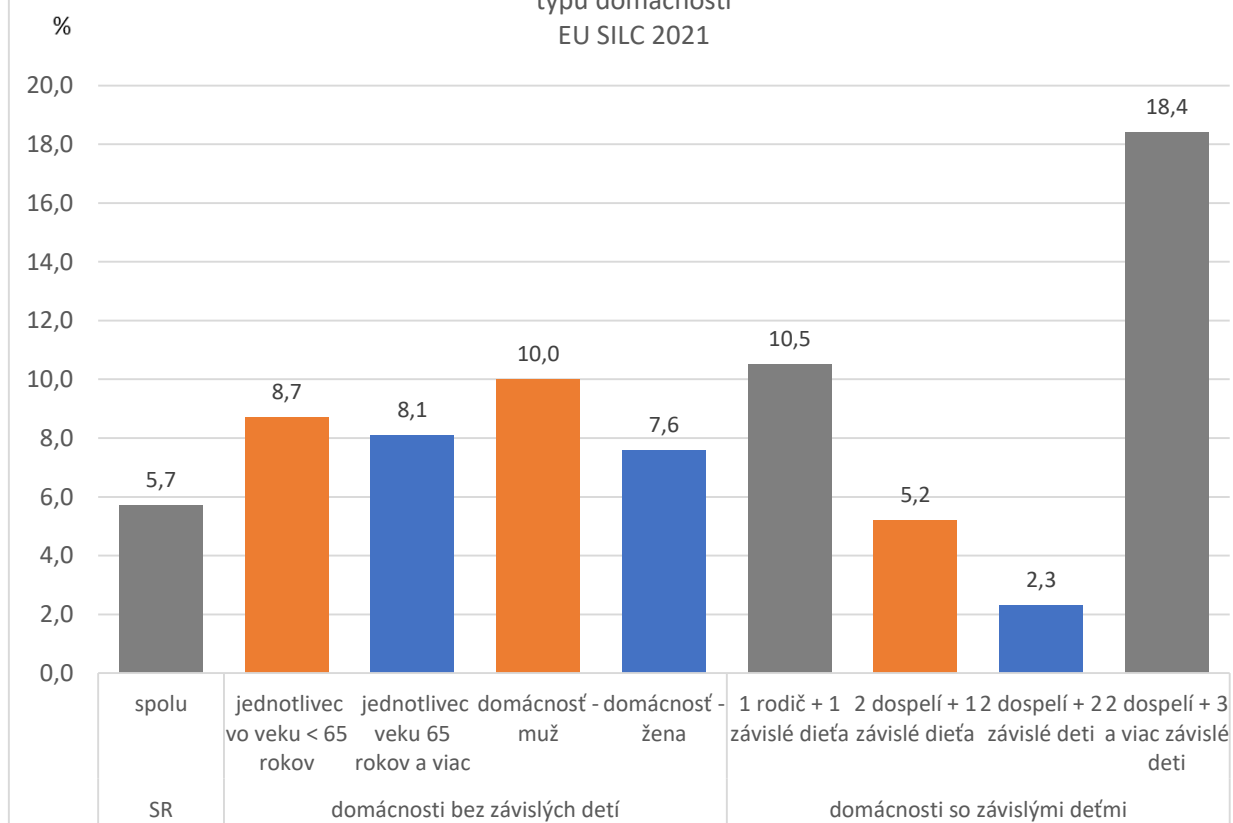
Graf 6. Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient v členení podľa
krajov
EU SILC 2021

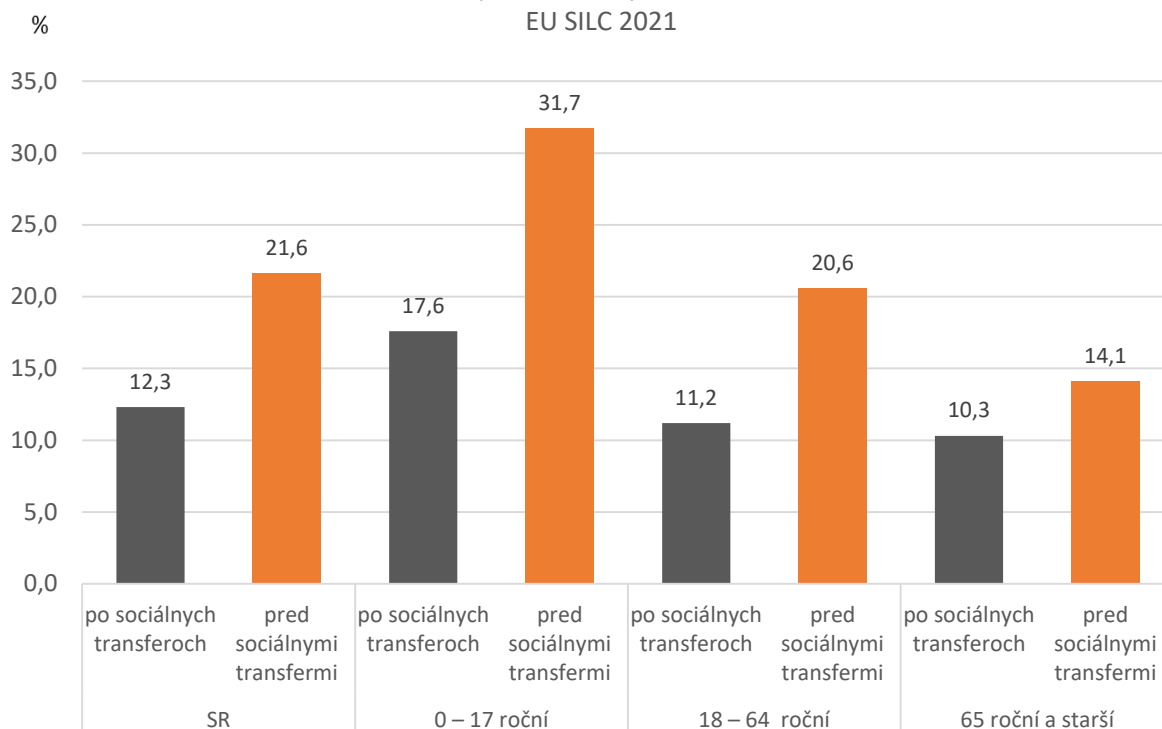
Graf 7. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v členení podľa
vybraných vekových skupín a pohlavia
EU SILC 2021

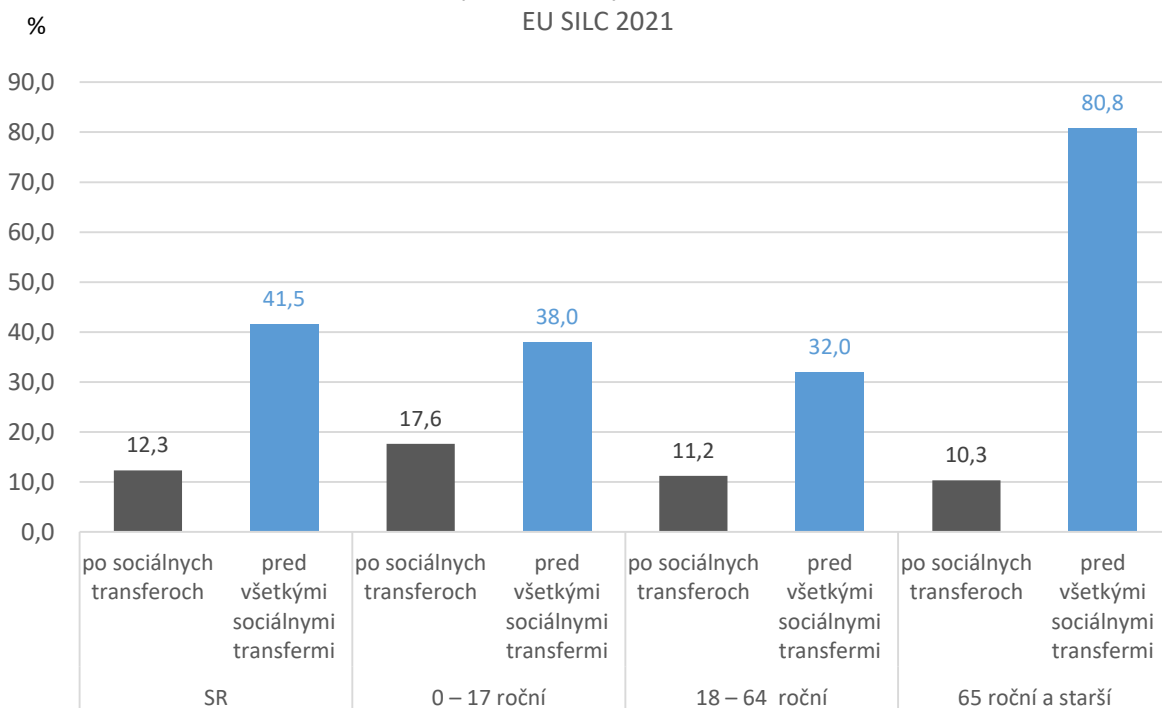
Graf 8. Miera závažnej materiálnej a sociálnej deprivácie v členení podľa
typu domácnosti
EU SILC 2021

Graf 9. Miera rizika chudoby podľa vekových skupín - po všetkých sociálnych transferoch a pred sociálnymi transfermi okrem starobných a pozostalostných dávok
EU SILC 2021

Graf 10. Miera rizika chudoby podľa vekových skupín - po všetkých sociálnych transferoch a pred všetkými sociálnymi transfermi (vrátane starobných a pozostalostných dávok)
EU SILC 2021

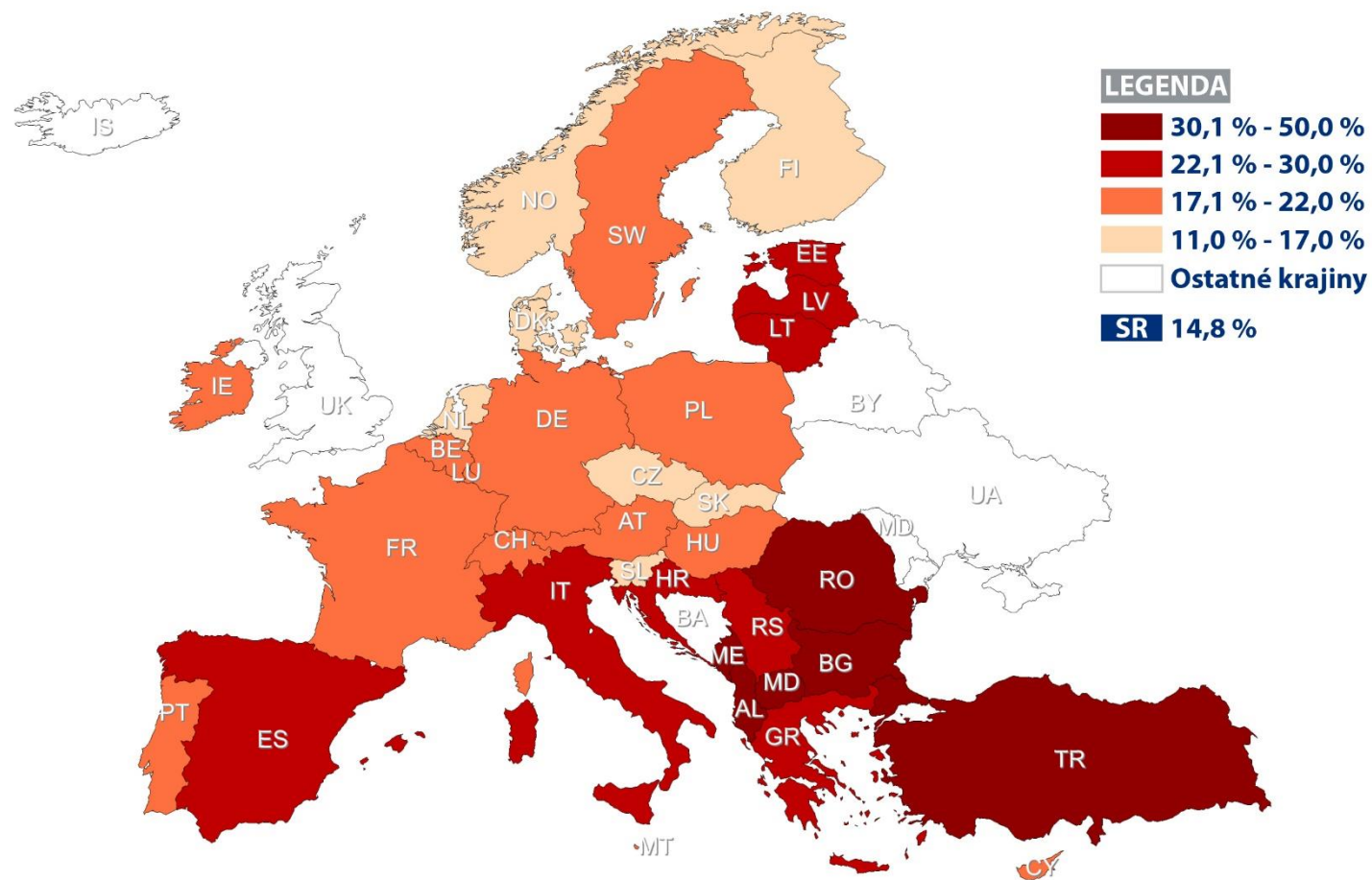

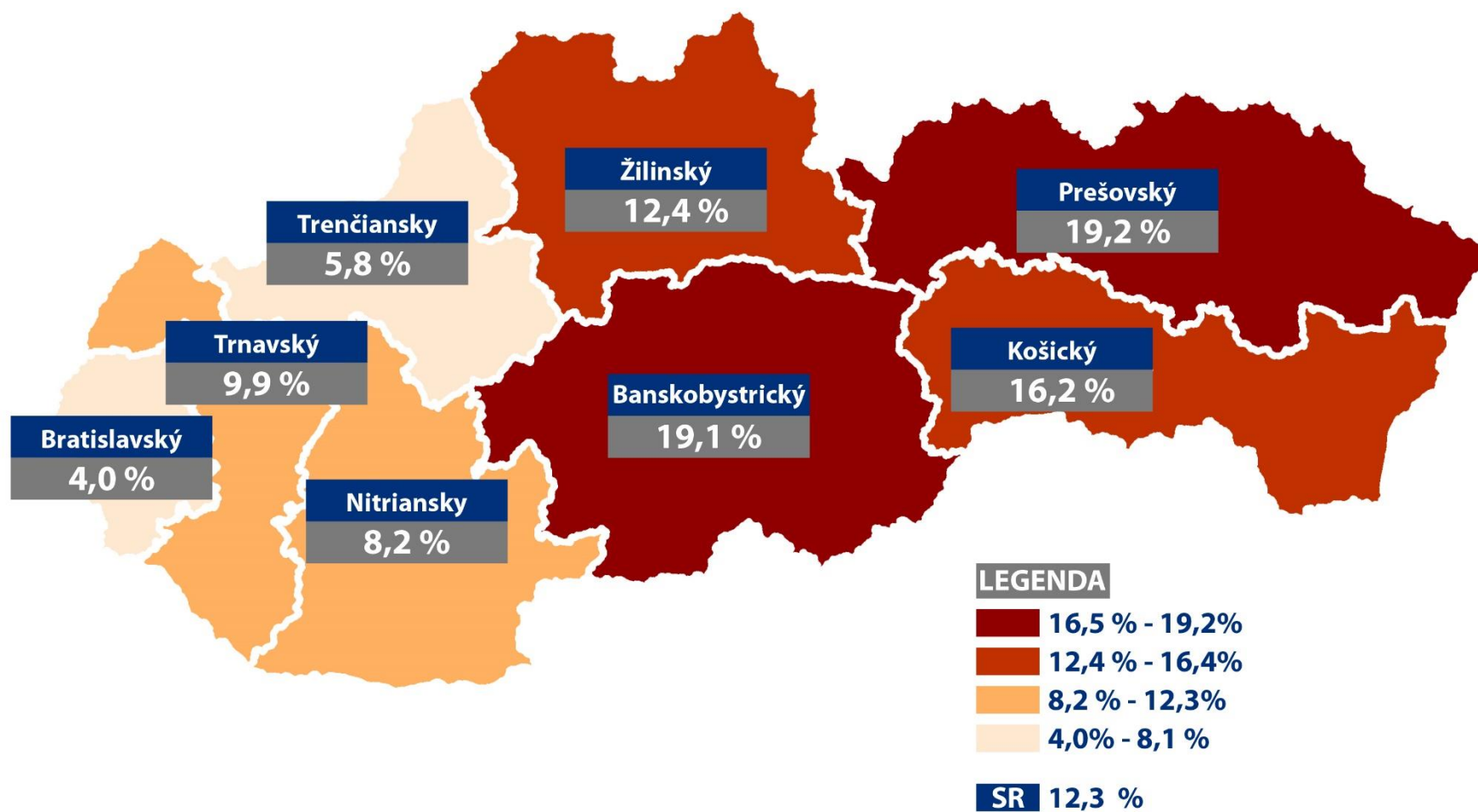

TEMATICKÉ MAPY

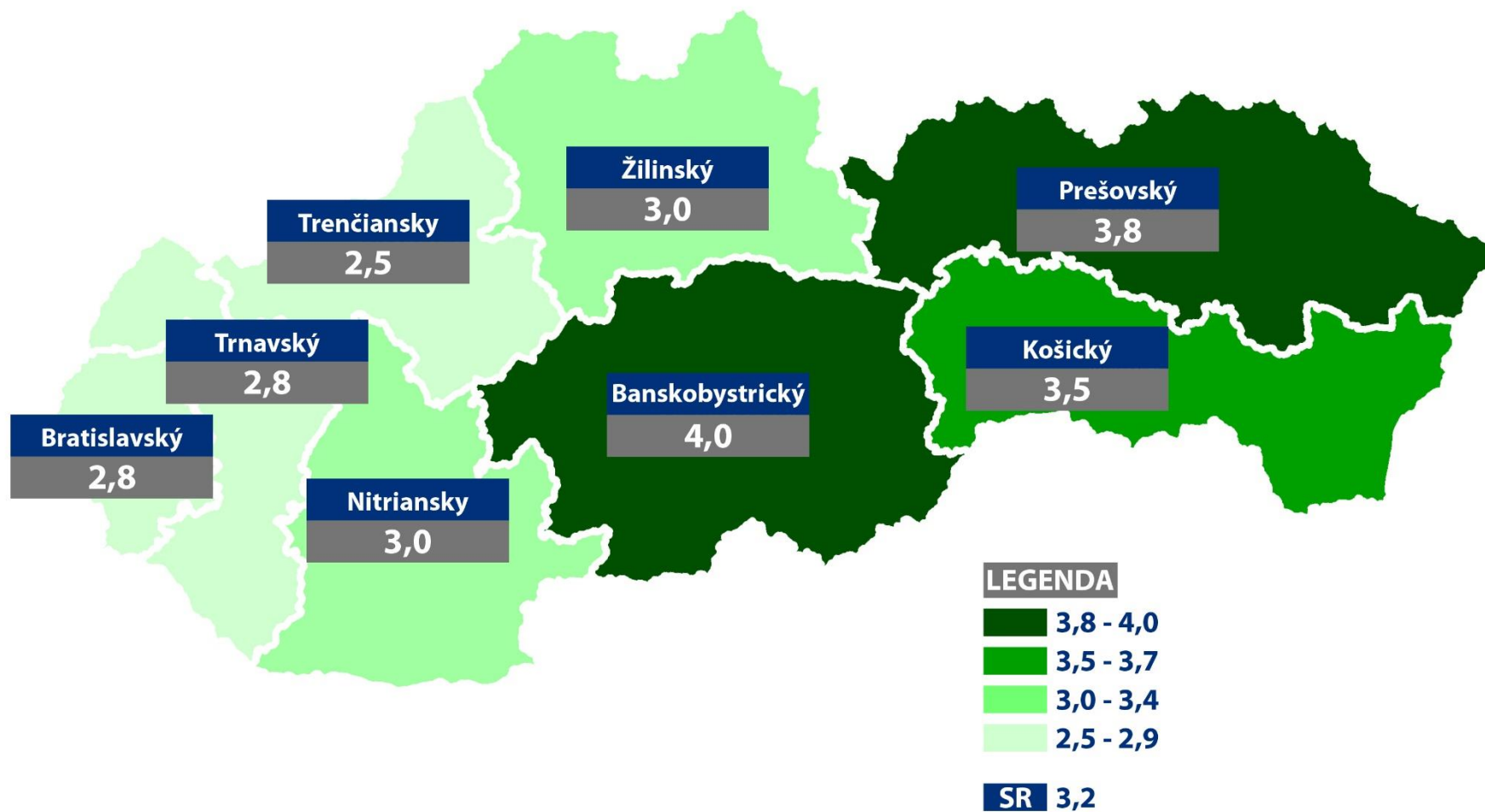
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia, EU SILC 2020

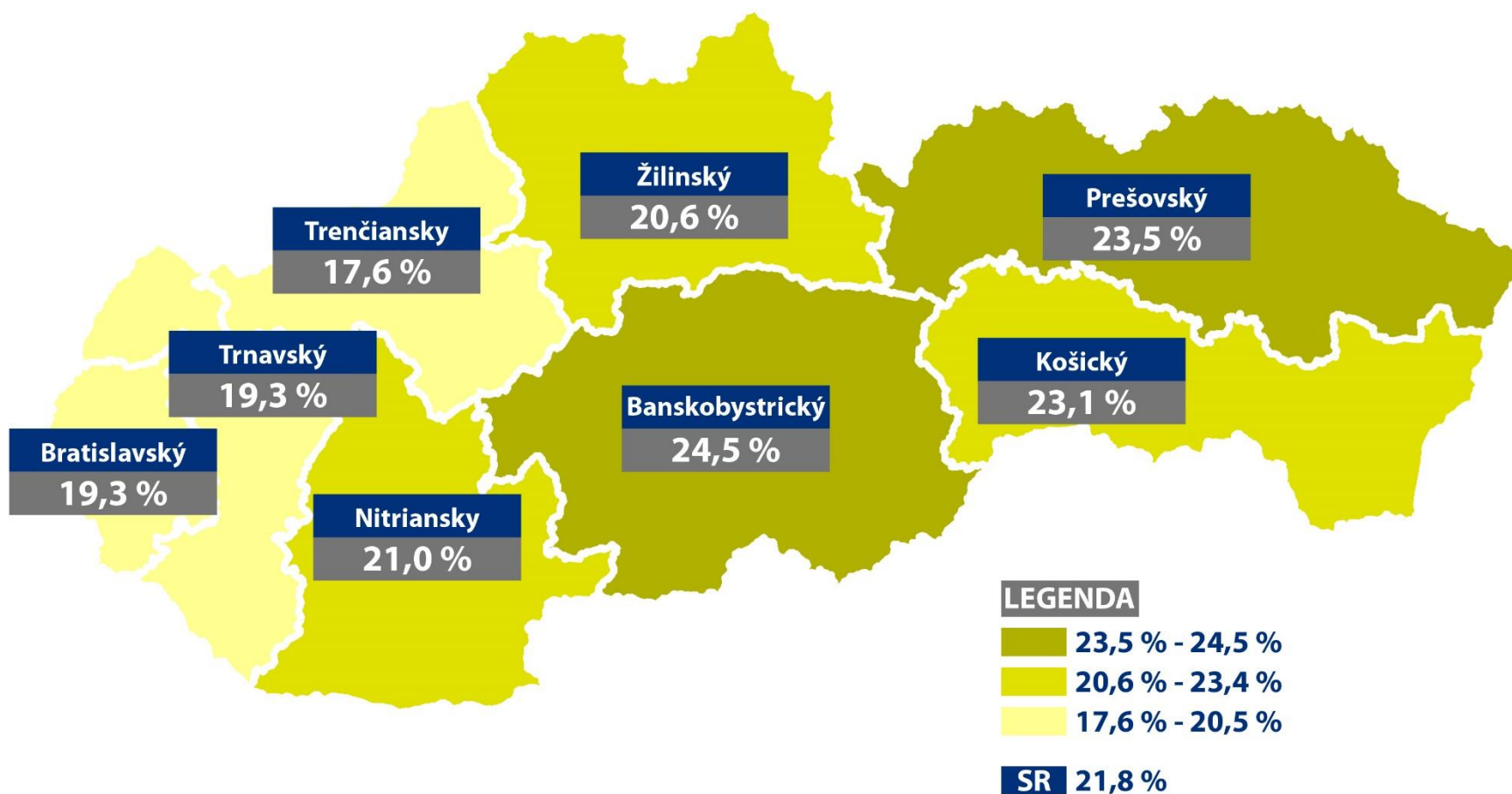
Celková miera rizika chudoby po sociálnych transferoch v členení podľa krajov, EU SILC 2021

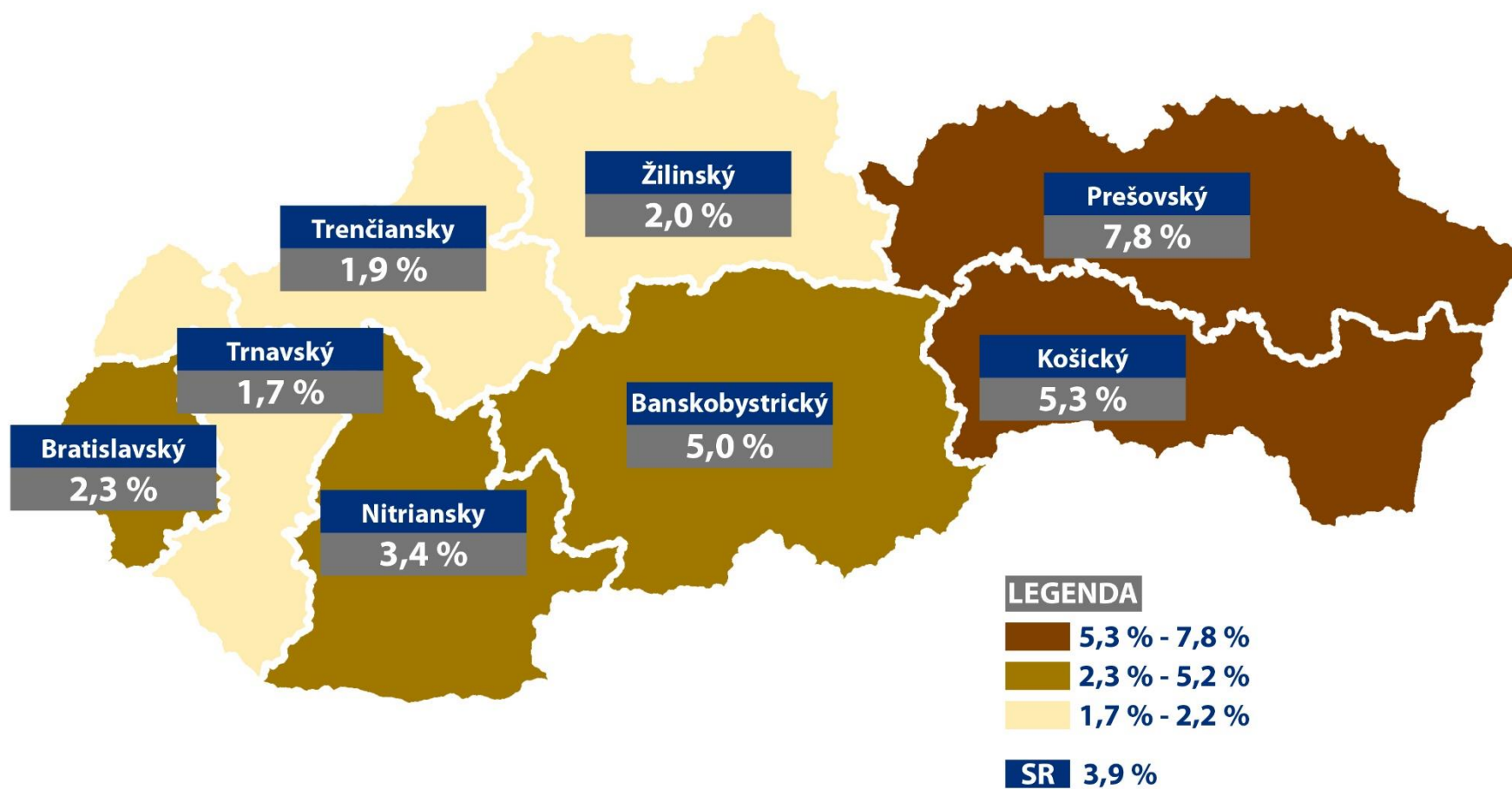
Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: S80/S20 v členení podľa krajov, EU SILC 2021

Nerovnomernosť príjmového rozdelenia: Gini koeficient v členení podľa krajov, EU SILC 2021

Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity v členení podľa krajov, EU SILC 2021

EU SILC 2021

Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

Analytická publikácia poskytuje prehľad o základných indikátoroch chudoby a sociálneho vylúčenia, ktorých zdrojom dát je výberové zisťovanie EU SILC 2021.

ISBN 978-80-8121-867-5 (online)